

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ПРЕДМЕТІВ
"ІНОЗЕМНА МОВА" І "ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА"**

Виконала: студентка 2 курсу, групи
8.0358 – а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша -
англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Єжаченко Яна Олександрівна

Керівник к.п.н., доц. Надточій Н. О.

Рецензент к.філ.н., доц. Васирина К. М.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
 Кафедра англійської філології
 Освітній рівень магістр
 Спеціальність 035 Філологія
 Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
 Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«_____» _____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ЄЖАЧЕНКО ЯНІ ОЛЕКСАНДРІВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Методика навчання
іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів
"Іноземна мова" і "Фізична культура"»

керівник кваліфікаційної роботи (проекту): Надточій Наталя Олександрівна,
к.пед.н., доцент

затверджені наказом ЗНУ від «22» квітня 2019 року № 596-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту): 8 січня 2020
року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту): теоретико-методологічні
засади педагогіки, вікової психології, методики навчання іноземних мов,
інтеграційних технологій.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно
 розробити): 1) теоретичні основи дослідження проблеми навчання
іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «іноземна мова» і
«фізична культура»; 2) навчально-методичне забезпечення процесу навчання
іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів
«Іноземна мова» і «Фізична культура»; 3) умови, що забезпечують
ефективність методики навчання іншомовного спілкування молодших
школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична
культура».

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Надточій Н.О., доц.	10.05.2019	10.05.2019
Розділ I	Надточій Н.О., доц.	05.06.2019	05.06.2019
Розділ 2	Надточій Н.О., доц.	05.09.2019	05.09.2019
Висновки	Надточій Н.О., доц.	13.10.2019	13.10.2019

6. Дата видачі завдання:
10.05.2019р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз;	квітень 2019	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2019	виконано
3.	Написання вступу	липень 2019	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	серпень 2019	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2019	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2019	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2019	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2020	виконано
9.	Захист	січень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ Єжаченко Я. О.
(підпис)

Керівник роботи (проекту)

_____ Надточій Н. О.
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ Залужна М. В.
(підпис)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 68 стор., 76 джерела, 3 додатки.

Мета дослідження – виявити теоретичні та методичні аспекти процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Об'єкт дослідження – процес іншомовної освіти молодших школярів.

Предмет дослідження – методика навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Теоретико-методологічні засади: ключові положення ранньої і початкової іншомовної освіти, вікової психології, сучасних технологій навчання іноземних мов взагалі, та інтеграційних методів зокрема (В. М. Карташова, І. О. Зимняя, І. І. Халєєва, О. В. Щепілова, Є. О. Давидова, О. В. Анікеєнко, В. М. Шацьких, О. П. Рябіщенкова та ін.).

Отримані результати: навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» це цілеспрямований комплексний процес навчання, розвитку, пізнання і виховання особистості дитини засобами іноземної мови та фізичної культури. Метою навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції зазначених предметів є розвиток індивідуальності учня в процесі реалізації комунікативної та спортивно-оздоровчої діяльності, яка передбачає залучення учнів в ігрові та класичні види спорту, а також розважальні спортивно-оздоровчі ігри, в яких засоби іншомовного спілкування використовуються для вирішення комунікативних і спортивно-оздоровчих завдань.

Ключові слова: *інтеграція, CLIL, молодші школярі, іноземна мова, фізична культура, мовлення, комунікативна діяльність, спортивно-оздоровча діяльність*

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ПРЕДМЕТІВ «ІНОЗЕМНА МОВА» І «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»	9
1.1 Сутність і специфіка навчання молодших школярів іншомовного спілкування в умовах інтеграції навчальних предметів	9
1.2 Технологія CLIL як одна з ефективних технологій інтегрованого навчання іноземної мови.....	16
1.3 Психолого-педагогічні положення, що забезпечують ефективність методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»....	20
1.4 Модель навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».....	24
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ПРЕДМЕТІВ «ІНОЗЕМНА МОВА» І «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»	38
2.1 Навчально-методичне забезпечення процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».....	38
2.2 Умови, що забезпечують ефективність методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».....	
2.3 Хід і результати дослідно-експериментальної роботи з перевірки ефективності методики навчання іншомовного спілкування	

молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова»
і «Фізична культура».....

ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

ДОДАТКИ.....

ВСТУП

Навчання іншомовного спілкування молодших школярів – одна з найбільш перспективних галузей сучасної іншомовної освіти, спрямована на всебічний розвиток особистості учнів засобами іноземної мови. Один з можливих шляхів досягнення зазначеної мети – навчання молодших школярів іншомовного спілкування на основі інтеграції таких предметів, як «Іноземна мова» і «Фізична культура» (освітня технологія CLIL).

У сучасній теорії і методиці навчання іноземним мовам та виховання особистості молодшого школяра підкреслюється доцільність застосування інтеграційного підходу, який містить в собі величезний освітній потенціал. Інтеграція іноземної мови та фізичної культури сприяє розвитку в учнів молодшого шкільного віку комунікативних іншомовних умінь, основних психічних функцій, лінгвістичних і фізичних здібностей; розширенню загального та соціокультурного кругозору учнів, а також формуванню у них уявлень про здоровий спосіб життя і спортивно-оздоровчу діяльність.

Головна перевага інтеграції в іншомовній освіті молодших школярів – створення передумов для формування особистості дитини з широким глобальним мисленням, здатного активно діяти в різних сферах діяльності при вирішенні освітніх завдань різної спрямованості. Інтеграція дозволяє підвищити якість засвоєння учнями знань за рахунок взаємопроникнення змісту різних предметів та розгляду одного і того ж об'єкта вивчення з позиції різних предметів (*Content and language integrated learning*).

Інтеграція предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» надає широкі можливості для побудови процесу іншомовного спілкування відповідно до психологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку, для яких властиві високий рівень фізичної активності і низький ступінь сформованості процесів довільності. Однак сучасна педагогічна практика свідчить про те, що можливості інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

використовуються недостатньо, і це не дозволяє розкрити в належній мірі і якісно застосовувати їх розвиваючий, навчальний, пізнавальний і виховний потенціал.

На сьогоднішній день в теорії і практиці іншомовної освіти учнів молодшого шкільного віку мають місце суперечності між необхідністю ефективної реалізації процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів з урахуванням їх вікових психологічних особливостей та відсутністю відповідної методики, яка передбачає високий рівень фізичної активності дітей вказаної вікової групи. Зазначені протиріччя свідчать про **актуальність** проблеми дослідження.

На сьогоднішній день склалася певна наукова база, що дозволяє провести всебічний аналіз проблеми навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції таких предметів, як «Іноземна мова» і «Фізична культура», а також запропонувати відповідні рішення. Всебічному аналізу даної проблеми і вирішення поставлених завдань сприяли:

- дослідження, присвячені різним аспектам ранньої і початкової іншомовної освіти (Н. Горлова, В. М. Карташова, В. П. Кузовльов, Н. О. Тарасюк та ін.);
- праці, що стосуються закономірностей реалізації взаємодії суб'єктів освітнього процесу в ході навчання іншомовного спілкування (І. О. Зимня, Є. М. Соловова, І. І. Халєєва, О. В. Щепілова та ін.);
- роботи, що відображають основні положення розвиваючого навчання, (П. Л. Гальперін, В. В. Давидов, Л. В. Занков, М. С. Тализіна та ін.);
- дослідження, які розглядають особливості здійснення інтеграції предмета «Іноземна мова» з іншими навчальними предметами (Є. О. Давидова, О. В. Анікєєнко, В. М. Шацьких, О. П. Рябіщенкова та ін.).

Мета дослідження – виявити теоретичні та методичні аспекти процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Об'єкт дослідження – процес іншомовної освіти молодших школярів.

Предмет дослідження – методика навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Відповідно до мети, об'єкта та предмета дослідження були поставлені наступні завдання:

- 1) виявити сутність і специфіку навчання молодших школярів іншомовного спілкування в умовах інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»;
- 2) визначити зміст навчання молодших школярів іншомовного спілкування за допомогою інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» та визначити освітні можливості даної інтеграції;
- 3) обґрунтувати, розробити та апробувати в ході педагогічного експерименту методичну модель процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»;
- 4) розробити алгоритм реалізації процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», а також відповідне навчально-методичне забезпечення, адекватне етапам реалізації даного процесу.

Методи дослідження: аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження; спостереження; проведення бесід з педагогами, молодшими школярами та їх батьками; вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду; дослідження продуктів творчої комунікативної діяльності учнів; педагогічний експеримент; методи кількісної та якісної обробки результатів дослідження.

Теоретична значущість дослідження полягає в розробці основних теоретичних положень, які забезпечують ефективність процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції таких навчальних предметів, як «Іноземна мова» і «Фізична культура», відповідно якими спортивно-оздоровча діяльність є основою для організації

комунікативної діяльності учнів іноземною мовою;

Практична значущість дослідження полягає в тому, що отримані результати дослідження можна застосовувати при проведенні інтеграційних уроків «Іноземна мова» і «Фізична культура» на молодшій ступені загальноосвітньої школи.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, об'єкт і предмет, викладені завдання, розкриті наукова новизна, теоретична і практична значущість дослідження, викладені основні методи, представлена структура роботи.

У першому розділі розглядаються сутність і специфіка навчання іншомовного спілкування в умовах інтеграції зазначених навчальних предметів стосовно навчання учнів молодшого шкільного віку; представлені основні теоретичні положення, що забезпечують ефективність реалізації запропонованої методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції іноземної мови та фізичної культури.

У другому розділі представлено навчально-методичне забезпечення процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції зазначених предметів; описаний алгоритм і обґрунтовані умови реалізації розробленої методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі іноземної мови та фізичної культури; представлені етапи дослідно-експериментальної роботи з перевірки ефективності пропонованої педагогічної моделі.

У висновках підведені підсумки дослідження, сформульовані основні висновки, що підтверджують рішення поставлених завдань, визначені проблеми, які потребують подальшого вивчення.

Загальна кількість сторінок – 68, кількість використаних джерел – 76.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ПРЕДМЕТІВ «ІНОЗЕМНА МОВА» І «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»

1.1 Сутність і специфіка навчання молодших школярів іншомовного спілкування в умовах інтеграції навчальних предметів

Одне з інноваційних напрямків розвитку сучасної освіти – навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції зазначених предметів – цілеспрямований комплексний процес навчання, розвитку, пізнання і виховання особистості дитини засобами іноземної мови та фізичної культури. Навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції зазначених предметів передбачає оволодіння насамперед основами комунікації, що забезпечують взаємодію учнів в процесі реалізації різних видів діяльності, включаючи спортивно-оздоровчу.

Процес навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» має характерну, відмінну від інших, специфіку і в плані предметного змісту, і в плані методичної реалізації і є інноваційним.

Метою навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» є розвиток особистості молодшого школяра в ході реалізації комунікативної та спортивно-оздоровчої діяльності, а також вдосконалення його комунікативних і фізичних здібностей.

Одна з перших спроб обґрунтувати необхідність інтеграції в педагогічному процесі належить І. Ф. Гербарту. Вчений виділив чотири

ступені в процесі навчання: ясність, асоціацію, систему і метод [Цит.за : Онопрієнко 2005].

Ідеї інтеграції різних предметів і видів діяльності знайшли відображення в педагогічних дослідженнях XVII-XIX ст. Вчені вважали інтеграцію невід'ємною частиною освітнього процесу, що дозволяє об'єднувати різні сфери життєдіяльності в єдиний нерозривний ланцюг і досягти більш високої якості освіти. Це, в свою чергу, повинно забезпечити гармонійний розвиток особистості. Ідеї інтеграції також знайшли відображення в системі кооперативного навчання в Сполучених Штатах Америки, яке надавало можливість розглянути досліджувані явища більш поглиблено, вивчаючи їх з позицій різних предметів. Ідеї інтеграції знайшли своє втілення в комплексному підході, який передбачає з'єднання таких галузей, як природа, праця і суспільство [Омельченко 2006].

У 50-ті роки XX ст. інтеграцію в педагогічному процесі розглядали з точки зору системного підходу, під яким вчені розуміли встановлення взаємозв'язку між різними явищами, що узгоджуються з фізіологічними і психологічними уявленнями про системність в роботі мозку. Наприклад, Б. Г. Ананьєв підкреслював необхідність врахування цілісного відображення дійсності в свідомості людини в процесі пізнання ним навколишнього світу [Ананьєв 1980].

Педагогічний аспект інтеграції відбився в дослідженнях Г. М. Доброва. Вчений підкреслював, що насичення освітнього процесу все більшою кількістю знань різного роду вимагає від навчання завдання пошуку ефективних способів відбору, уявлення і використання інформації з різних галузей знання при вирішенні педагогічних завдань. Застосування даної освітньої стратегії дозволяє забезпечити синтетичне сприйняття цих знань [Добров 1999].

Таким чином, багато вчених підкреслюють тісний взаємозв'язок між розширенням інтеграційних зв'язків і підвищенням якості освітнього процесу.

Інтеграція сприяє подоланню фрагментарності в знаннях, забезпечує

оволодіння цілісним лінгвістичним знанням, засвоєння молодшими школярами комплексу універсальних людських цінностей, відображених в різних мовах і культурах. Вона сприяє створенню таких нових якісних характеристик освітнього процесу, як цілісність, зв'язність, взаємозумовленість усіх його аспектів: навчального, розвивального, пізнавального і виховного [Пассов 2002].

Особливе місце інтеграції відводиться в дослідженнях, присвячених проблемам навчання молодших школярів іноземним мовам, таких вчених, як В. М. Шацьких, Н. О. Тарасюк, О. П. Рябіщенков та ін. Аналіз сучасних УМК для молодших школярів свідчить про те, що інтеграція предмета «Іноземна мова» з іншими предметами має величезний потенціал і передбачає зміни в педагогічних, методичних і психологічних аспектах іншомовної освіти.

У сучасній іншомовній освіті можна виділити три рівні інтеграції змісту навчального матеріалу:

- внутрішньопредметний рівень – інтеграція понять, знань, умінь і компетенцій усередині предмета «Іноземна мова»;
- міжпредметний – синтез іноземної мови з такими предметами, як музика, ритміка, образотворче мистецтво, рідна мова, предметна діяльність, фізична культура та ін.;
- транспредметний – синтез компонентів основної іншомовної освіти і додаткової (на базі роботи гуртків, секцій тощо) [Coyle 2010].

Поняття міжпредметної інтеграції і міжпредметних зв'язків нерозривно пов'язані між собою. Однак деякі дослідники вважають, що поняття інтеграція ширше за своїм змістом, ніж поняття міжпредметні зв'язки. Сучасні дослідники наголошують, що саме інтеграція здійснюється тільки при дуже високому рівні реалізації міжпредметних зв'язків [Зверев 1997, с. 13].

Міжпредметна інтеграція сприяє зближенню різних навчальних предметів, об'єднує знання, вміння і навички в різних сферах діяльності учнів при вивченні ними цілого ряду різних предметів в єдину систему і підвищує якість засвоєння матеріалу, що вивчається [Бессмельцева 2008]. Багато вчених

відзначають позитивний вплив інтеграції на розвиток критичного мислення та на його активізацію в процесі залучення молодших школярів в різні види діяльності при вивченні різних предметів.

Процес інтеграції іноземної мови з іншими предметами, включаючи фізичну культуру, ефективно здійснюється на основі реалізації наступних методичних положень:

- 1) пріоритетне значення особистісної спрямованості педагогічного процесу в усіх його аспектах: розвиваючому, навчальному, пізнавальному, виховному;
- 2) необхідність формування структурних зв'язків між різними предметами і видами діяльності в іншомовній освіті. Взаємодія різних видів діяльності веде до підвищення якості освітнього процесу, що безпосередньо впливає на суб'єктну, індивідуальну і особистісну складові учня. У процесі інтеграції у молодших школярів формуються структурні зв'язки між різними предметами і видами діяльності, які дозволяють учням осмислювати освітній процес на якісно вищому рівні. Оволодіння даними структурними зв'язками сприяє формуванню в учнів змістоутворюючих мотивів в ході навчання (спонукаючих, внутрішніх, зовнішніх і організуючих);
- 3) ідея про системність в іншомовній освіті, яке являє собою нерозривну єдність цілей, завдань, змісту, методів, підходів, принципів, технології, умов навчання, критеріїв і показників його ефективності, результату його ефективності;
- 4) ідея проблемності в іншомовній освіті, яка передбачає вирішення проблем в процесі навчання іншомовного спілкування в типових для молодших школярів видах діяльності – в спілкуванні, грі, навчанні;
- 5) необхідність розвитку достатнього рівня рефлексії у молодших школярів, що сприяє формуванню у них цілісного бачення світу. Інтеграція дозволяє молодшим школярам розглядати навколишній світ і себе в ньому через систему взаємообумовлених зв'язків [Sousa 2013,

с. 78].

Всі зазначені ідеї нерозривно пов'язані між собою і реалізуються в процесі проведення інтеграційного уроку, в якому об'єднується зміст різних предметів для досягнення єдиної освітньої мети на певному етапі навчання і виховання. Реалізація зазначених ідей в інтегративному уроці сприяє розвитку гнучкості, логічності, критичності і системності мислення молодших школярів.

З огляду на специфіку даного дослідження, що базується на інтеграції предметів комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності учнів, слід розглянути потенціал інтеграції предмета «Фізична культура» з іншомовною освітою молодших школярів. Предмет «Фізична культура» нерозривно пов'язана з фізичним вихованням і фізичним розвитком учнів молодшого шкільного віку.

Фізичне виховання передбачає залучення дітей до фізкультурної та спортивної діяльності через різноманітні форми занять фізичною культурою та спортом [Нуришанова 2013].

Фізичне виховання спрямоване на гармонійний «розвиток тіла дитини в єдності з його інтелектом, почуттями, волею і моральністю» [Лихачов 2001, с. 35]. Даний вид виховання досягається за допомогою не тільки виконання окремих рухів, але і формування знань про здоровий спосіб життя, організації раціонального режиму дня для правильного фізичного розвитку.

Предмет «Фізична культура» також передбачає фізичний розвиток молодших школярів, що веде до «кількісних і якісних змін функціональних можливостей учнів» [Дементьева 2016].

Основною метою предмета «Фізична культура» є сприяння всебічному гармонійному розвитку особистості, що здійснюється в тісній єдності з моральним, етичним, розумовим та іншими видами виховних впливів.

Залучення учнів в спортивно-оздоровчу діяльність іноземною мовою допомагає відтворити реальну мовну ситуацію. В ході проведення занять при відсутності контактів з носіями мови, безумовно, матиме місце певна

штучність, тому використання можливостей інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» дозволяє наблизити навчальні ситуації до реальних. Пропоновані ситуації повинні відповідати наступним вимогам: створення позитивної атмосфери взаємодії; стимулювання пізнавальної активності учнів; активізація їх комунікативної діяльності; залученість молодших школярів до спортивно-оздоровчої діяльності [Горлова 2009, с. 355].

Слід також зазначити, що інтеграція надає прекрасні можливості для побудови процесу іншомовного спілкування відповідно до психологічних закономірностей учнів молодшого шкільного віку, для яких властивий високий рівень фізичної активності і низький ступінь сформованості процесів довільності.

Розглянемо основні функції інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» в ході навчання молодших школярів іншомовного спілкування. До таких функцій відносяться такі:

- фізіологічна функція. Її сенс полягає в тому, що спортивно-оздоровча діяльність сприяє активізації основних психічних функцій молодших школярів в силу того, що посилюється інтеграція інтелектуальної та емоційної складових процесу іншомовної освіти;
- психологічна функція. Вона реалізується засобами фізичної культури (наприклад, під час рухливих ігор), які використовуються на заняттях і сприяють розслабленню і психологічному розвантаженню учнів [Blell 1996, с. 34]. Таким чином досягається мета релаксації – зняття розумової напруги, надання дітям можливості відпочити, забезпечення виникнення позитивних емоцій, гарного настрою, що і веде до підвищення якості засвоєння навчального матеріалу [Шляхтова 2007, с. 45]. При цьому бажано поєднувати спортивно-оздоровчу діяльність учнів з комунікативною іншомовною діяльністю, з музичною або художньою діяльністю;
- соціально-психологічна функція. Доведено, що засоби фізичної

культури підвищують ефективність засвоєння засобів іншомовного спілкування в групі, так як сприяють встановленню соціальної взаємодії між учасниками освітнього процесу. У процесі використання можливостей спортивно-оздоровчої діяльності в учнів розвивається взаємовиручка, командний дух, здатність гнучко реагувати на ситуації спілкування, що постійно змінюються;

- когнітивна функція спортивно-оздоровчої діяльності передбачає, що даний вид діяльності підсилює роботу когнітивних процесів і сприяє легшому засвоєнню учнями лексичних одиниць і граматичних структур;
- комунікативна функція полягає в тому, що в процесі спортивно-оздоровчої діяльності здійснюється комунікація між її учасниками на формальному і неформальному рівнях [Затоненко 2017, с. 9].

Перераховані функції інтеграції комунікативної іншомовної та спортивно-оздоровчої діяльності тісно взаємопов'язані і сприяють створенню позитивного емоційного фону на занятті; занурення в контекст комунікативної діяльності; підвищення внутрішньої і зовнішньої мотивації до процесу іншомовної освіти; застосування індивідуальних, групових і колективних форм роботи в процесі її поєднання з комунікативною іншомовною діяльністю; засвоєнню не тільки лінгвістичних, але і екстралінгвістичних засобів іншомовної комунікації.

Найважливішою перевагою інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» є розширення можливостей для оволодіння учнями різними моделями спілкування, які необхідні для здійснення діяльності в різних сферах.

1.2 Технологія CLIL як одна з ефективних технологій інтегрованого навчання іноземної мови

У сучасному суспільстві пріоритетними стають питання соціалізації сучасної людини в міжнаціональному і міжкультурному просторі, при цьому володіння іноземною мовою розглядається як один з інструментів розширення професійних знань і можливостей. У зв'язку з цим з'являються нові освітні технології навчання іноземних мов. однією з таких технологій є предметно-мовне інтегроване навчання CLIL (Content and Language Integrated Learning).

Термін CLIL вперше був запропонований в 1994 р Девідом Маршем і Ганною Мальєрс (Фінляндія) як методологія викладання немовних предметів іноземною мовою. даний підхід включає в себе різні форми використання іноземної мови як засобу навчання, забезпечує ефективну можливість учням застосовувати свої нові мовні вміння на практиці зараз, а не чекати слушного моменту в майбутньому. Таким чином, навчання англійської мови має міжпредметний характер і тісно пов'язане з іншими предметами зі шкільної програми [Освітні 2002., с. 14].

При проектуванні курсу навчання на основі даної методики необхідно враховувати 4 «С» методики CLIL:

Content. Процес оволодіння знаннями, навичками і вміннями в рамках навчального предмета. Метод CLIL дозволяє розвивати міжпредметні зв'язки. Наприклад, учні можуть вивчати історію, географію, мистецтво в рамках однієї теми.

Communication. Навчання використанню засобів іноземної мови для отримання знань з предмета. Мова виступає інструментом спілкування, а не самоціллю. Основна мета CLIL – скорочення часу мовлення вчителя і збільшення часу мовлення учнів, з тим щоб за допомогою вчителя і за участю однокласників дати їм можливість активно практикуватися на уроці у використанні іноземної мови як засобу комунікації. Для цього можна

напочатку або кінці теми проводити «мозковий штурм».

У зв'язку із заданим поняттям учні висловлюють ідеї, думки, зачіпають різні аспекти теми. Таким чином стимулюється мовленнєво-розумова діяльність учнів, актуалізується їх мовний досвід. Участь в дискусіях, диспутах, форумах сприяє підвищенню мотивації, вимагає розумової напруги і стимулює мовну активність учнів в ході обмірковування і обговорення проблем.

Cognition. Розвиток мислення є невід'ємною складовою процесу оволодіння мовою. Учні слід залучати до активного процесу пізнання суті досліджуваних явищ, коли створюються умови для реалізації особистісних орієнтирів. Досягненню цієї мети допоможуть завдання для аналітичного або критичного читання і письма, завдання з вищлювання головного, порівняння, здогадки, знаходження зв'язків і т. ін.

Culture. Культурологічні знання, які спрямовані на розуміння власної та іноземної культури, визначення свого місця і ролі в них, формування позитивного ставлення до інших культур, є важливою складовою CLIL [Coyle 2010, с. 16].

Специфіка CLIL-методики полягає в тому, що знання мови стає інструментом вивчення змісту предмета. При цьому увага акцентується як на змісті текстів, так і на необхідній предметній термінології. При цьому мова інтегрована в програму навчання, а необхідність занурення в мовне середовище для можливості обговорення тематичного матеріалу значно підвищує мотивацію використання мови в контексті досліджуваної теми.

Цьому сприяють ретельно підібрані навчальні матеріали не тільки для вивчення конкретного предмета, а й для навчання мови: лексичних та граматичних одиниць і структур, всіх видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, письма та аудіювання).

Типи завдань повинні бути розроблені за рівнем складності, побудовані з акцентом на предметний зміст, його розуміння, перевірку та подальше обговорення [Coombs 1998, с. 18].

На різних етапах роботи з текстом увагу фокусується на лексиці, на змісті тексту, а потім на конкретному граматичному матеріалі.

Етапи *while-* та *post-reading* можуть включати в себе достатню кількість самостійних і творчих завдань (описати, порівняти, протиставити, задати питання, висловити свою точку зору, зробити презентацію).

Таким чином, пред'являються особливі вимоги до підбора навчального матеріалу і розробці завдань до нього:

- Завдання з обробки тексту повинні бути побудовані з акцентом на предметний зміст, залучати учнів до процесу розуміння, перевірки, обговорення головної думки тексту.
- Завдання повинні стимулювати самостійну і творчу діяльність учнів, комунікативні завдання для усного та письмового спілкування іноземною мовою.
- Учні слід ознайомити з компенсаторними стратегіями для вирішення мовних, змістовних і комунікативних труднощів [Карева].

Вибір навчальних матеріалів буде залежати від структури курсу. Існує три базові моделі курсу:

- Розширення мовної освіти – один або дві години на тиждень присвячуються роботі з матеріалами з окремих тем предмета або кількох предметів.
- Модульне викладання – на різних етапах навчального процесу включаються модулі вивчення окремого або декількох предметів іноземною мовою.
- Часткове злиття з предметом – до 50% навчальних занять з іноземної мови проводяться в форматі методики CLIL [Руднік 2013, с.334].

За змістом навчальний матеріал може повторювати або доповнювати матеріал, вивчений на основних заняттях з предмету.

При правильному урахуванні всіх перерахованих вище факторів курс, заснований на методиці CLIL, дозволить вирішити наступні навчальні цілі та завдання:

- підвищити мотивацію учнів до вивчення іноземної мови;
- навчити учнів усвідомлено і вільно використовувати іноземну мову для вирішення повсякденних завдань спілкування;
- розвивати в учнів знання і розуміння інших культур;
- розвивати лінгвістичні та комунікативні компетенції за допомогою використання іноземної мови в природному і сучасному вигляді [Бессмельцева].

Використання даної методики дозволило виділити її плюси впровадження в навчальний процес. Учні засвоюють досить великий обсяг мовного матеріалу, що представляє собою повноцінне занурення в природне мовне середовище. Необхідно також відзначити те, що робота над різними темами дозволяє вивчити специфічні терміни, певні мовні конструкції, що сприяє поповненню словникового запасу учня предметною термінологією і готує його до подальшого вивчення і застосування отриманих знань і умінь.

Незважаючи на велику кількість плюсів даної методики, при впровадженні її в навчальний процес може виникнути ряд проблем:

- відсутність навчальних комплексів за фахом іноземною мовою;
- відсутність методичних курсів, курсів підвищення кваліфікації для викладачів, що реалізують CLIL;
- низький рівень взаємодії викладачів-предметників та викладачів іноземної мови;
- небажання викладацького складу освоювати нові підходи, методи і технології;
- на ранній стадії впровадження CLIL викладання предметів іноземною мовою може негативно позначитися на процесі засвоєння самого предмета;
- низький рівень володіння іноземною мовою самими учнями, що веде до ряду психологічних проблем, пов'язаних із засвоєнням матеріалу іноземною мовою [Руднік 2013, с. 333].

Незважаючи на всі перераховані вище проблеми застосування методики

CLIL, вона являє собою функціональний підхід до викладання іноземної мови, який дозволяє вирішувати більш широке коло освітніх завдань.

У сучасному динамічному суспільстві відбуваються серйозні процеси модернізації освіти, що тягне за собою потребу в змінах у вимогах до кваліфікації педагога. Цей факт вимагає і оновленого підходу до підвищення кваліфікації вчителів. Навчаючи дітей принципом «учись вчитися», кожен педагог повинен, безсумнівно, слідувати йому сам. Таким чином, впровадження професійного стандарту педагога має сприяти формуванню та вдосконаленню різних, необхідних на даному етапі української освіти загальних і професійних компетенцій педагогів. Ефективність методу забезпечується за рахунок вибудовування занять в сучасних формах взаємодії викладача та учнів, із застосуванням інноваційних освітніх технологій.

1.3 Психолого-педагогічні положення, що забезпечують ефективність методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

У зміст навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» необхідно включити чотири основні аспекти: розвивальний, пізнавальний, навчальний і виховний. Звернемося до більш детального розгляду всіх зазначених аспектів іншомовної освіти при інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

1. У розвиваючому аспекті слід розвивати: спеціальні комунікативні здібності, основні психічні функції молодшого школяра: увагу (довільну/ мимовільну), пам'ять (довільну/ мимовільну), уяву (репродуктивну і творчу), мислення (наочно-образне і логічне); а також спеціальні здібності, необхідні для навчання іншомовного спілкування: фонематичний слух, імітаційні

здібності, здатність до здогадки, до розрізнення; розвиток фізичного потенціалу дитини через інтеграцію комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності на заняттях з іноземної мови; створення мотивації до оволодіння іноземною мовою і фізичною культурою; фізичне оздоровлення особистості дитини.

2. У виховному аспекті основне завдання полягає у вихованні громадянина, здатного гідно представляти свою країну серед представників вітчизняного і зарубіжного співтовариства. Реалізація виховного аспекту також передбачає виховання в молодших школярів наступних якостей: патріотизму, толерантності та поваги по відношенню до іншої культури, почуття власної гідності, шанобливого і гуманного ставлення до оточуючих, почуття справедливості, товариства, колективізму [Вербицкий 2010, с. 34].

3. У пізнавальному аспекті – знайомити з особливостями організації фізичної діяльності, дитячими національними спортивними іграми, спортивною термінологією, моделями спілкування. Оволодіння пізнавальним аспектом передбачає задоволення пізнавальних потреб молодших школярів в комунікативній і спортивно-оздоровчої сферах. Оволодіння фоновими знаннями і реаліями, пов'язаними з реалізацією комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності в рідній, іноземної та світовій культурі.

4. У навчальному аспекті основне завдання полягає в підвищенні результативності процесу оволодіння іноземною мовою, що полягає в розвитку комунікативних умінь, необхідних для реалізації основних видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо), в розвитку вміння вести себе в типових ситуаціях спілкування іноземною мовою, пов'язаних з реалізацією спортивно-оздоровчої діяльності з урахуванням національно-культурної специфіки комунікативної поведінки представників різних культур [Давыдов 1986, с. 57].

Всі аспекти початкової іншомовної освіти тісно взаємодіють між собою, в результаті чого навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» сприяє

«формування їх фізичних здібностей, розумових здібностей, а також моральних якостей» [Рогова 2000]. Реалізація запропонованої методики забезпечується застосуванням ряду методичних положень.

Значущим методичним положенням є положення про необхідність залучення молодших школярів до спілкування, що супроводжує їх діяльність в таких ігрових видах спорту, як футбол, баскетбол, хокей, теніс; в класичних видах спорту, наприклад, в легкій атлетиці, гімнастиці, а також в розважальних спортивно-оздоровчих іграх для дітей. У зв'язку з цим одним із завдань процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» є оволодіння системою комунікативних засобів (лексичних, граматичних, інтонаційних), характерних для вираження основних мовних функцій, які супроводжують спортивно-оздоровчу діяльність [Затоненко 2015].

У процесі здійснення спортивно-оздоровчої діяльності реалізуються такі функції спілкування: інформування, спонукання, пояснення, стимулювання, похвала, критика, подяка та інші.

Застосування інтеграційних зв'язків в процесі взаємодії предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» сприяє точному розумінню значення лексичних одиниць і граматичних структур в силу того, що дані мовні одиниці засвоюються на основі типових ситуацій, характерних для комунікації в спортивно-оздоровчій діяльності.

Найважливішим методичним положенням є положення про необхідність розвитку мотивації іншомовного спілкування в учнів на основі постійного розвитку їх пізнавальної активності в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Інтеграція комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності сприяє збільшенню «щільності уроку». Інтегративний урок має безперечний мотиваційний потенціал, а також допомагає активізувати пізнавальну діяльність учнів за рахунок залучення їх в різні види діяльності в різних пізнавальних галузях.

Підвищенню пізнавальної активності учнів сприяє поглиблення

міжпредметних зв'язків. Можливості реалізації таких зв'язків в рамках пропонованої інтегративної методики представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Можливості інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» з іншими предметами в процесі реалізації іншомовної освіти

Предмети	Зміст діяльності
Фізична культура	Розвиток іншомовних комунікативних умінь в процесі реалізації ігрових видів спорту, оволодіння моделями комунікативної поведінки, типовими для реалізації ігрових видів спорту
Музика	Розвиток іншомовних комунікативних умінь на основі застосування творів музичної культури, які супроводжують спортивно-оздоровчу діяльність
Образотворче мистецтво	Розвиток комунікативних умінь в процесі відображення особливостей реалізації ігрових видів спорту в художній культурі
Технологія	Розвиток комунікативних умінь і навичок самостійної роботи
Українська мова	Розвиток комунікативних умінь іноземною і рідною мовою з метою порівняльного оволодіння лінгвістичними знаннями при вираженні основних мовних функцій іноземною та рідною мовами, які обслуговують спортивно-оздоровчу діяльність
Літературне читання	Оволодіння знаннями про рідну, іноземну та світову культуру в процесі знайомства з художніми творами рідною та іноземною мовою, присвяченими фізичній культурі і здоровому способу життя
Я у світі	Оволодіння соціокультурними знаннями, що відбивають національну специфіку і ставлення представників різних культур до спортивно-оздоровчої діяльності та здорового способу життя

Наступним методичним положенням, що забезпечує ефективну реалізацію запропонованої методики, є положення про необхідність врахування індивідуальних особливостей та інтересів кожного учня.

У зв'язку з цим представляється актуальною концепція індивідуалізації В. П. Кузовльова, відповідно до якої зміст кожного заняття розробляється з урахуванням особистісних та вікових особливостей кожного окремого учня і всієї групи в цілому [Цит. за : Карташов 2008, с. 96].

Змістовна основа процесу навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» передбачає врахування індивідуальних інтересів учнів в комунікативній і спортивно-оздоровчій діяльності. Спортивно-оздоровча діяльність будується на застосуванні потенціалу спортивно-оздоровчих ігор, які активізують комунікацію і сприяють формуванню мотивації до оволодіння засобами іншомовного спілкування [Вербицкий 2010, с. 14].

Таким чином, в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» на перше місце виходять діяльність і особистість. Основою навчального процесу стають не тільки засвоєння молодшим школярем іншомовних знань, відповідних умінь і навичок, а й способи організації та засвоєння навчального матеріалу, спрямовані на розвиток пізнавальної активності і творчого потенціалу учня.

1.4 Модель навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

Теоретичні положення методики навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» знайшли відображення у відповідній моделі. Запропонована модель включає в себе наступні блоки: цільовий блок, теоретичний блок, технологічний блок, оцінно-результативний блок.

Цільовий блок розробленої моделі відображає її основну мету – розвиток у молодших школярів комунікативних іншомовних умінь на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Досягнення цієї мети передбачає вирішення наступних завдань:

- 1) розвиток у молодших школярів комунікативних іншомовних умінь;
- 2) розвиток основних психічних функцій, лінгвістичних і фізичних

- здібностей учнів молодшого шкільного віку, що забезпечують ефективне оволодіння ними вміннями і навичками іншомовного спілкування;
- 3) розвиток лінгвістичного і соціокультурного кругозору молодшого школяра;
 - 4) виховання в учнів патріотизму, громадянськості і толерантності в умовах взаємодії представників різних культур;
 - 5) формування у молодших школярів правильного ціннісного ставлення до здорового способу життя і спортивно-оздоровчої діяльності.

Ефективність методики навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» визначається адекватністю обраних підходів процесу іншомовної освіти на початковому ступені.

В якості пріоритетних підходів, що сприяють ефективній реалізації запропонованої методики виступають наступні: інтегративний, компетентнісний, комунікативно-когнітивний і проблемно-діяльнісний.

У зв'язку з тим, що запропонована методика передбачає інтеграцію зазначених предметів та різних видів діяльності, представляється доцільним обрати в якості ведучого інтегративний підхід. Навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» це цілеспрямований комплексний процес навчання, розвитку, пізнання і виховання особистості дитини як засобами іноземної мови, так і засобами фізичної культури. Мета навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» – розвиток учня як індивідуальності в процесі реалізації комунікативної та спортивно-оздоровчої діяльності, так і вдосконалення комунікативних і фізичних здібностей молодших школярів [Затоненко 2015].

У процесі навчання учнів молодшого шкільного віку іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» відбувається оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями, а також нормами поведінки і спілкування в процесі спортивно-

оздоровчої діяльності.

Інтегративний підхід також передбачає взаємодію провідних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, письмо, читання) в процесі навчання іншомовного спілкування [Тарасюк 1999]. Учні сприймають команди іноземною мовою в процесі спортивно-оздоровчої діяльності, реагують на них іноземною мовою, читають інформацію про особливості спортивно-оздоровчої діяльності іноземною мовою і являють її в письмовій формі в процесі взаємодії із зарубіжними однолітками. Інтегративний підхід реалізується в тісному зв'язку з такими підходами, як компетентнісний, комунікативно-когнітивний і проблемно-діяльнісний.

Один з провідних підходів до реалізації навчання молодших школярів іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» – компетентнісний.

Так, в процесі навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції зазначених предметів у молодших школярів формуються такі види компетенцій.

Ціннісно-сміслові компетенції. Засоби іноземної мови та фізичної культури надають широкі можливості для оволодіння системою цінностей, яка визначає пріоритети особистісного розвитку дитини та його професійну траєкторію в майбутньому. У процесі проведення занять вчитель постійно демонструє ціннісні смисли, представлені в предметах «Іноземна мова» і «Фізична культура» (цінність іноземної мови як засобу всебічного розвитку особистості, цінність фізичної культури як засобу формування здорового способу життя).

Загальнокультурні компетенції. Іноземна мова і фізична культура є невід'ємними складовими національної та загальнолюдської культури.

Навчально-пізнавальні компетенції. Інтеграція предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» сприяє формуванню в учнів досвіду самостійної пізнавальної діяльності, оскільки при цьому діяльність учнів спрямована на здобування знань безпосередньо з навколишньої дійсності, на оволодіння

прийомами вирішення навчально-пізнавальних завдань у комунікативній і спортивно-оздоровчій сферах.

Інформаційні компетенції. Процес оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями передбачає відбір, аналіз, систематизацію та конкретизацію інформації, пов'язаної з фізичною культурою і здоровим способом життя в країнах, мова яких вивчається, іноземною мовою.

Комунікативна компетенція. Інтеграція предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» сприяє комплексному формуванню всіх складових комунікативної компетенції у молодших школярів: лінгвістичної, соціокультурної, прагматичної, стратегічної, соціолінгвістичної, дискурсивної. Залучення учнів в комунікативну і спортивно-оздоровчу діяльність вже на ранньому етапі навчання іноземної мови сприяє формуванню комунікативних умінь в учнів, коли вчитель використовує невеликі тексти про фізичну культуру, спорт, здоровий спосіб життя; одночасно з цим відбувається оволодіння соціокультурними знаннями і моделями поведінки в різних видах діяльності, включаючи спортивно-оздоровчу.

Соціально-трудова компетенція. На основі засобів іноземної мови та фізичної культури в учнів молодшого шкільного віку формується комплексне уявлення про норми поведінки, культуру спілкування, ставлення до навколишнього світу. При цьому учні пізнають і успішно засвоюють етику цивільних і трудових відносин.

Компетенції особистісного самовдосконалення. Засоби іноземної мови та фізичної культури в чималому ступені сприяють інтелектуальному й фізичному самовдосконаленню молодших школярів. Комунікативна і спортивно-оздоровча діяльність співвідноситься з віковими особливостями учнів, які отримують подальший розвиток в процесі проведення інтеграційних занять. Учитель ставить перед молодшими школярами постійно цілі, які постійно ускладнюються, а їх досягнення вимагає постійного розвитку комунікативних умінь і навичок, пов'язаних зі спортивно-оздоровчою

діяльністю [Затоненко 2015].

Одним з найбільш важливих є комунікативно-когнітивний підхід, відповідно до нього процес навчання молодших школярів іншомовного спілкування повинен забезпечувати розвиток у них основних когнітивних функцій [Щепілова 2003]. Через спілкування відбувається вдосконалення основних психічних функцій дитини та її лінгвістичних здібностей. Спілкування служить каналом розвитку в процесі вирішення комунікативних і спортивно-оздоровчих завдань. Через спілкування, що має особистісний характер та обов'язкову розвиваючу спрямованість, відбувається збагачення особистості дитини.

В процесі навчання молодших школярів іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» учні залучаються до діяльності за допомогою рішення ситуацій проблемного характеру. У зв'язку з цим одним з пріоритетних виступає проблемно-діяльнісний підхід, який передбачає вирішення проблемних завдань в ході спілкування іноземною мовою в процесі здійснення спортивно-оздоровчої діяльності.

В ході виконання молодшими школярами проблемних завдань відбувається не тільки спілкування іноземною мовою, а й розвиток таких фізичних якостей молодших школярів, як спритність, координація, реакція, організованість, увага та ін. Проблемність може бути виражена у відеоматеріалах іноземною мовою, запропонованих учням для перегляду. Оволодіння молодшими школярами комунікативними вміннями та стратегіями відбувається в процесі вирішення завдань іноземною мовою із застосуванням засобів фізичної культури.

Застосування проблемно-діялісного підходу сприяє формуванню в учнів глибшого розуміння основних ціннісних пріоритетів, стимулює інтерес не тільки до лінгвістичної, а й до спортивно-оздоровчої діяльності, виховує у молодших школярів самостійність і наполегливість при вирішенні поставленого проблемного завдання.

Реалізація проблемно-діяльнісного підходу має величезний розвиваючий потенціал в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», що проявляється в наступному: учні отримують загальне уявлення, витягають загальну інформацію, роблять первинні узагальнення, а також вчаться аналізувати конкретні ситуації в спортивно оздоровчій сфері, порівнюють, зіставляють інформацію, вчаться критично осмислювати і висловлювати власне ставлення до спортивно-оздоровчої діяльності іноземною мовою, виділяють найбільш важливу інформацію, аргументують, оцінюють викладені факти, висувають гіпотезу, роблять висновки [Аникеенко 2015].

Найважливішою складовою теоретичного блоку розглянутої моделі є система принципів, взаємодія яких сприяє формуванню комунікативних умінь і стратегій спілкування у молодших школярів в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

До провідних принципів в запропонованій моделі вважаємо за доцільне віднести такі: принцип цілісності особистості, що розвивається, принцип індивідуалізації, принцип комунікативності, принцип системності, принцип особистісно-рольового спілкування, принцип колективної взаємодії, принцип ситуативності.

Принцип цілісності особистості, що розвивається, передбачає цілісний розвиток особистості учнів, формування цілісного світогляду і світорозуміння в процесі інтеграційного вивчення предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Процес навчання іншомовного спілкування молодших школярів на інтегративній основі передбачає комплексне формування усіх особистісних якостей учнів. Як відомо, особистість слід розвивати в нерозривній єдності всіх її складових: інтелектуальної, фізичної, духовної, психологічної, емоційної [Бим 2002].

Принцип індивідуалізації в процесі навчання іншомовного спілкування молодших школярів має передбачає урахування неповторної індивідуальності кожного учня як особистості.

При навчанні іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» принцип індивідуалізації реалізується в процесі оволодіння знаннями, формування навичок і розвитку умінь кожним учнем відповідно до рівня розвитку його психічних функцій і лінгвістичних здібностей. Принцип індивідуалізації також проявляється в об'єкті засвоєння, оскільки мова кожної дитини індивідуальна і способи формулювання і вираження думки іноземною мовою також є індивідуальними, унікальними для кожного учня. Так, В. П. Кузовлев зазначає, що «мова будь-якої людини незалежно від її віку, мови та національності індивідуальна за, як мінімум, трьома параметрами: за механізмом мотивації, за змістом мовного висловлювання (кожен висловлює в мовленні власну позицію, свою думку) і за способом формулювання думки (кожен учень індивідуально вибирає ті чи інші мовні засоби для самовираження)» [Цит. за : Горлова 2009, с. 355].

В ході виконання спеціальних завдань на основі інтеграції комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності учні мають можливість проявити свою індивідуальність, що проявляється в задоволенні потреб кожного учня в необхідних тільки йому лексичних одиницях і граматичних структурах. Отже, молодшим школярам слід надавати широкий вибір мовних засобів залежно від їхніх потреб, настрою, інтересів, смаку і т.ін.

Принцип комунікативності заснований на урахуванні закономірностей реального спілкування в процесі навчання молодших школярів іншомовного спілкування. При цьому реалізуються всі характеристики повсякденного спілкування: цілеспрямованість, вмотивованість, інформативність, емоційність. Комунікація іноземною мовою є каналом навчання, розвитку, виховання і пізнання для молодших школярів під час здійснення ними спортивно-оздоровчої діяльності. «Створити процес навчання як модель процесу спілкування означає змодельювати основні, принципово важливі, сутнісні параметри спілкування, до яких відносяться: особистісний характер комунікативної діяльності суб'єкта спілкування, взаєморозуміння і взаємодію мовних партнерів, ситуації як форми функціонування спілкування, змістовна

основа процесу спілкування, система мовних засобів, евристичність (новизна спілкування) [Пассов 2002].

Принцип системності, який передбачає системне оволодіння всіма аспектами іншомовної освіти (навчальним, виховним, розвиваючим і пізнавальним). Реалізація зазначеного принципу передбачає нерозривну єдність інтелектуальної, емоційної і фізичної складових освітнього процесу в ході оволодіння іншомовним спілкуванням.

Принцип системності передбачає послідовне здійснення таких етапів навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» в процесі здійснення спортивно-оздоровчої діяльності:

- а) отримання теоретичних знань, необхідних для ефективного оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування (співвіднесення функції і форми мовного явища);
- б) оволодіння комунікативними засобами спілкування на основі використання опор;
- в) оволодіння комунікативними засобами спілкування без використання опор;
- г) застосування комунікативних засобів в ситуаціях спілкування, які постійно змінюються [Онопрієнко 2005, с. 54].

Принцип особистісно-рольового спілкування. При інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» особистісне спілкування і рольове перетинаються і поєднуються: в ході спортивно-оздоровчої діяльності молодші школярі виконують різні ролі для здійснення групової і колективної взаємодії: роль лідера, роль підлеглого, роль координатора, роль консультанта, роль ділового партнера [Ковальчук 2008].

Принцип колективної взаємодії передбачає єдність дій всіх учасників комунікації, спрямованих на досягнення спільної мети. Учні здійснюють інтелектуальну та фізичну діяльність для досягнення найбільш ефективного результату в заданих умовах спілкування. Молодші школярі виконують

вправи з елементами співпраці і суперництва, що викликають у дітей позитивну мотивацію [Китайгородская 2000].

Принцип ситуативності є одним з провідних. Він забезпечує ефективність реалізації процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Згідно з цим принципом, освітній процес будується на основі типових ситуацій, характерних для спортивно-оздоровчої діяльності учнів.

О. Ю. Богданова розділяє всі ситуації на навчально-дидактичні, мовні та художньо-ігрові [Богданова 2008]. Перший вид ситуацій має на меті активізацію комунікативної діяльності учнів. Другий вид ситуацій мають на увазі залучення учнів до функціонально-рольового спілкування в якому за кожним учнем закріплюється особлива роль. Третій вид ситуацій передбачає залучення молодших школярів в ігрову діяльність на основі сюжету художнього твору.

Найважливішим структурним компонентом теоретичного блоку розглянутої моделі є зміст процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», яка передбачає оволодіння знаннями, формування умінь і розвиток навичок, необхідних для успішної реалізації учнями комунікативної і спортивно оздоровчої діяльності.

Зміст процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів має відповідати ряду вимог, серед яких найважливішими є наступні: відповідність віковим особливостям учнів, їх індивідуальним особливостям і рівню лінгвістичної підготовки; відображення в змістовній основі навчання національно-культурного компонента, характерного для комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності.

Представлена в дослідженні інтеграційна методика направлена на підвищення результативності процесу оволодіння іноземною мовою, тому в зміст навчання необхідно включити розвиток комунікативних умінь,

необхідних для реалізації основних видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма); розвиток умінь вести себе в типових ситуаціях спілкування іноземною мовою, пов'язаних з реалізацією спортивно-оздоровчої діяльності; оволодіння найбільш значущими для комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності стратегіями спілкування (координативними, кооперативними, контрадактивними); оволодіння нормами поведінки і спілкування відповідно до соціокультурної специфікою взаємодії представників різних країн.

Зміст процесу навчання має відповідати рівню лінгвістичної підготовки молодших школярів і включати в себе лексичне і граматичне наповнення, необхідне для реалізації комунікативної іншомовної та спортивно-оздоровчої діяльності.

Змістовна основа навчання повинна демонструвати особливості реалізації формального і неформального стилів спілкування іноземною мовою в ході спортивно-оздоровчої діяльності. Молодші школярі опановують засоби іншомовного спілкування, які необхідні для реалізації основних комунікативних функцій іноземною мовою, характерних для спортивно-оздоровчої діяльності [Степанова 2014].

Змістовна основа навчання іншомовного спілкування молодших школярів повинна включати в себе національно-культурну специфіку і базуватися на текстах, що відображають автентичні моделі спілкування в комунікативній і спортивно-оздоровчій діяльності.

В процесі реалізації навчального аспекту молодші школярі опановують основними комунікативними функціями спілкування, які знаходять відображення в спортивно-оздоровчій діяльності, пов'язаній з реалізацією таких ігрових видів спорту, як футбол, баскетбол, хокей, теніс; класичних видів спорту, як легка атлетика, гімнастика, а також; розважальних спортивно-оздоровчих ігор для дітей.

При реалізації пізнавального аспекту учні опановують знаннями про здоровий спосіб життя і фізичну культуру в країнах, що вивчається. В якості

змістовної основи навчання можуть виступати уривки з художніх та фольклорних творів, що відображають проблеми здорового способу життя та фізичної культури.

В ході реалізації розвиваючого аспекту іншомовної освіти у молодших школярів удосконалюються основні психічні функції та розвиваються лінгвістичні здібності, необхідні для ефективного спілкування іноземною мовою в процесі спортивно-оздоровчої діяльності.

Зміст виховного аспекту навчання включає в себе формування у молодших школярів таких особистісних якостей, як толерантність, громадянськість, патріотизм, відповідальність, дисциплінованість, чесність, працьовитість.

Найбільш значущими для запропонованої методики є активні методи навчання (метод проєктів, дискусія та ін.); ігрові, змагальні та діагностичні методи, а також методи контролю, комунікативний метод навчання іншомовному говорінню (Є. І. Пассов); метод активізації психічних можливостей особистості (Г. О. Китайгородська).

Найважливішою складовою технологічного блоку моделі навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» є система прийомів. До провідних відносяться такі: прийом спрощення, прийом персоніфікації, прийом створення яскравих асоціацій, прийом драматизації, прийом створення емоцій, прийом рольового спілкування, прийом пояснення, порівняльний прийом, прийом імітації, прийом диференціації.

У ролі провідних засобів навчання виступають методичні вправи і опори. Запропонований комплекс завдань і вправ строго відповідає етапам розробленого алгоритму і включає в себе: вправи на сприйняття і усвідомлення, на диференціацію, імітаційні, трансформаційні, підстановчі, репродуктивно-продуктивні, продуктивні і творчі вправи. Апробація запропонованої моделі передбачала впровадження алгоритму, який включав в себе наступні етапи:

- мотиваційний етап – передбачає занурення в спортивно-оздоровчу середу, що демонструє специфіку застосування комунікативних засобів і стратегій в типових ситуаціях спілкування;
- аналітичний етап – передбачає аналіз застосування комунікативних засобів і стратегій спілкування для вирішення типових задач, характерних для спортивно-оздоровчої діяльності;
- етап актуалізації – передбачає залучення молодших школярів в типові ситуації спілкування в спортивно-оздоровчої діяльності на основі використання комунікативних опор;
- продуктивний етап – передбачає самостійний вибір учнями засобів і стратегій спілкування в ході спортивно-оздоровчої діяльності без використання опор;
- творчий етап – передбачає реалізацію інваріантних способів використання комунікативних засобів і стратегій в постійно мінливих ситуаціях спілкування в процесі здійснення ними діяльності іноземною мовою (наприклад, учням потрібно придумати власну спортивно-оздоровчу гру та організувати спілкування з однокласниками іноземною мовою).

Основними психолого-педагогічними умовами, що забезпечують ефективність реалізації моделі оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» є наступні:

- створення спеціального освітнього середовища, що передбачає інтеграцію предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», а також інтеграцію комунікативної і фізичної діяльності і всіх аспектів іншомовної освіти, інтеграцію різних мов і культур. Створення спеціального освітнього середовища сприяє формуванню у молодших школярів комплексного сприйняття полікультурного світу в різних його аспектах (інтелектуальному, емоційному, комунікативному, фізичному), що відображає систему національних і світових цінностей, у процесі оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями спілкування в спортивно-оздоровчій діяльності;

- забезпечення проблемності в ході реалізації процесу оволодіння молодшими школярами комунікативними вміннями та стратегіями в спортивно-оздоровчій діяльності. Учні використовують такі засоби спілкування для вирішення проблем, як: спортивно-оздоровча діяльність та її роль в житті молодшого школяра, важливість фізичного і духовного здоров'я, уявлення про здоровий спосіб життя в різних культурах;
- використання поетапної системи завдань, спрямованих на інтеграцію предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності;
- застосування комунікативно-когнітивних технологій, спрямованих на розвиток пізнавальної активності молодших школярів;
- формування в учнів молодшого шкільного віку позитивної мотивації до оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Для проведення дослідно-експериментальної роботи був розроблений діагностичний інструментарій. В якості основних критеріїв та показників ефективності реалізації запропонованої методики виступили наступні: 1) когнітивний критерій (показники: знання про особливості використання іншомовних лінгвістичних засобів при вираженні комунікативного наміру в спортивно-оздоровчій діяльності; знання про особливості застосування стратегій спілкування в спортивно-оздоровчій діяльності); 2) операційно-діяльнісний критерій (показники: вміння аналізувати проблемні ігрові ситуації і адекватно застосовувати лінгвістичні засоби для їх вирішення; вміння аналізувати проблемні ситуації і адекватно застосовувати комунікативні стратегії для їх вирішення в спортивно-оздоровчій діяльності); 3) мотиваційно-ціннісний критерій (показники: мотивація до здійснення спілкування іноземною мовою в спортивно-оздоровчій діяльності; наявність ціннісних орієнтацій, які актуалізують значимість іноземної мови та фізичної культури в житті дитини). Більш детально розроблена модель представлена в таблиці 1 (див. Додатки).

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ ПРЕДМЕТІВ «ІНОЗЕМНА МОВА» І «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»

2.1 Навчально-методичне забезпечення процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

Ефективність процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» визначається адекватністю вибору відповідного навчально-методичного забезпечення, яке повинно строго відповідати специфіці наступних розроблених етапів: мотиваційного, аналітичного, етапу актуалізації, продуктивного, творчого.

Реалізація зазначених етапів пропонованого алгоритму вимагає використання спеціальної системи вправ, що моделюють особливості використання комунікативних засобів і стратегій в спортивно-оздоровчій діяльності.

Серед основних вправ розробленого алгоритму, застосовувалися такі: на сприйняття і усвідомлення, на диференціацію, імітаційні, трансформаційні, підстановчі, репродуктивно-продуктивні, продуктивні і творчі.

Наведемо кілька прикладів вправ на сприйняття і усвідомлення засобів іншомовної комунікації в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності. Дані вправи виконуються на *мотиваційному* етапі. Метою таких вправ є ідентифікація засобів іншомовного спілкування, усвідомлення їх функції та відповідної форми в ході вирішення типових комунікативних завдань, характерних для спортивно-оздоровчої діяльності. Дані вправи мотивують

учнів до адекватного застосування лінгвістичних засобів в процесі реалізації різних комунікативних функцій.

– *Analyze the extract from the film «Wimbledon» and determine the main ways of expressing polite request, order, recommendation in the game process of playing tennis in foreign language.* (Перегляньте відео фрагмент «Wimbledon», що демонструє способи вираження ввічливого прохання, наказу, рекомендації англійською мовою в процесі проведення гри).

Ситуація 1 (*polite request*):

Speaker 1: *Will (would) / Can (could) you pass me the ball; Give me the ball please;*

Speaker 2: *The ball.* (Учитель звертає увагу на висхідну інтонацію при вираженні прохання в англійській мові).

Ситуація 2 (*order*):

Speaker 1: *Don't argue with chair umpire and follow his commands; Don't fight; Never push each other; Never shout each other;*

Speaker 2: *We see.* (Учитель звертає увагу на спадну інтонацію для вираження наказу в англійській мові).

Ситуація 3 (*recommendation*):

Speaker 1: *Be polite and tactful in any sport situation; Be careful and attentive; Keep your eyes on the ball; Keep the eyes on the partner;*

Speaker 2: *I see.* (Учитель звертає увагу на висхідно-спадну інтонацію при вираженні рекомендації в англійській мові).

Особливе місце відводиться вправам на диференціацію, які виконуються на аналітичному етапі. Мета даних вправ – проаналізувати особливості застосування комунікативних засобів в залежності від мовних функцій, переданих ними в ході спортивно-оздоровчої діяльності

– *Analyze the situation and determine the way of expressing polite request and order in English.* (Проаналізуйте ситуацію і визначте різницю в вираженні ввічливого прохання і наказу іноземною мовою).

Ситуація 4 (*the differences between polite request and order in English*):

Speaker 1: *Could you take this position please; Could you take that position please;*

Throw the ball; Catch the ball; Throw the ball back;

Speaker 2: *OK.* (Учитель звертає увагу на диференціацію інтонаційних моделей при вираженні наказу і ввічливого прохання іноземною мовою).

Наступним етапом реалізації пропонованого алгоритму є етап актуалізації, на якому виконуються вправи на імітацію, трансформацію і підстановку засобів іншомовного спілкування в процесі вирішення комунікативних завдань при здійсненні спортивно-оздоровчої діяльності. Метою даних вправ є залучення молодших школярів в типові для спортивно-оздоровчої діяльності ситуації спілкування на основі використання комунікативних засобів в сукупності з комунікативними опорами.

Розглянемо вправи на імітацію засобів іншомовної комунікації в ході здійснення спортивно-оздоровчої діяльності.

– *Analyze the tennis game. Repeat the commands after the speaker and show them keeping the racket in your hand.* (Перегляньте гру тенісних гравців, повторіть команди, які вони виконують, і покажіть їх).

Ситуація 5:

Speaker 1: *Look at me and follow my commands, repeat the commands and the necessary phrases after me, show the movements after me. I'm Standing straight; I'm turning left; I'm bending left; I'm keeping the ball in my hand; I'm raising my right hand; I'm hitting the ball.*

Speaker 2: *I'm Standing straight too; I'm turning left too; I'm bending left too; I'm keeping the ball in my hand too; I'm raising my right hand too; I'm hitting the ball too.* (Учитель звертає увагу на правильність інтонаційного оформлення фраз).

Розглянемо вправи на трансформацію засобів іншомовної комунікації в ході реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

- *Comment on your coach's commands. Turn the given phrases from the 1st person singular into the 3rd person singular.* (Прокоментуйте команди вчителя, спрямовані на поліпшення якості гри, і висловіть їх, змінюючи форму дієслова з 1 особи однини на на 3 особу однини).

Ситуація 6:

Speaker 1: *I'm hitting the ball left;*

Speaker 2: *What does he say I can't hear him;*

Speaker 3: *He says he is hitting the ball left.* (Учитель звертає увагу на адекватність відтворення учням лексичних, граматичних і вимовних засобів).

Наведемо вправи на підстановку засобів іншомовної комунікації в процесі здійснення спортивно-оздоровчої діяльності.

– *Ask your coach for the equipment which is necessary for playing different kinds of sport.*

Ситуація 7:

Speaker 1: *Could you show me the boots and the sneakers for football; Could you bring me shorts and a t-shirt for basketball; Could you give a ball, a racket for tennis; Could you show me a helmet, a stick for hockey;*

Speaker 2: *Here you are.* (Учитель звертає увагу на адекватність вибору молодшими школярами лексичних та граматичних засобів).

На продуктивному етапі виконуються репродуктивні і власне продуктивні вправи. Метою даних вправ є подальше залучення молодших школярів в типові ситуації спілкування в ході спортивно-оздоровчої діяльності на основі використання комунікативних засобів. Репродуктивно-продуктивні вправи можуть припускати часткове використання опор. У продуктивних вправах опори не використовуються.

Звернемося до аналізу репродуктивно-продуктивних вправ, що застосовуються в ході реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Ситуація 8:

– *Listen to the monologue representing the main rules of playing football in England, tell your foreign friends about the rules of playing football in your yard.*

Ситуація 9:

– *Analyze the fragment from the film «Basketball» and tell your foreign friends about playing basketball in your own school.*

Особливе місце на даному етапі відводиться продуктивним вправам, що

застосовуються в ході спортивно-оздоровчої діяльності. Наведемо кілька прикладів.

Ситуація 10:

– *Advertise the national sport Russian hockey for your foreign friends and show the main rules and movements which are necessary for the game.*

Ситуація 11:

– *Listen to the interview of the Russian sport star and give your own recommendation concerning the right daily routine necessary for every sportsman.*

Ситуація 12:

– *Read the text about the famous American sportsman, and make up your own story about Russian sport star paying attention to the choice of vocabulary and grammar structures.*

На завершальному (творчому) етапі реалізуються вправи, спрямовані на творче використання комунікативних засобів для вирішення типових комунікативних завдань в ході спортивно-оздоровчої діяльності. Метою даних вправ є навчання молодших школярів незалежного (самостійного) інваріантного використання комунікативних засобів і стратегій спілкування в ситуаціях, які постійно змінюються.

Наведемо приклади творчих вправ, що використовуються під час реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Ситуація 13:

– *Analyze the extract from the film «Olympic Games London 2012» and make up the prospect «Olympic Games Kyiv 2030» paying attention to the most popular kinds of sport in Great Britain and Ukraine.*

Ситуація 14:

– *Make up the project «Physical culture and sport in my life» paying attention to your favourite kinds of sport in your daily routine.*

Ситуація 15:

– *Make up your own sport game with a ball. Your game should include the choice of equipment, explanation of the rules, the main functions of players, the*

system of gaining points. (Учитель може запропонувати учням систему лексичних та граматичних опор, які можуть бути використані за бажанням учнів при виконанні завдань).

Особливе місце в запропонованому комплексі вправ відводиться вправам на оволодіння спортивною термінологією.

Спортивна термінологія являє собою сукупність лексичних одиниць мови, що відносяться до спортивно-оздоровчої діяльності, які застосовуються в якості засобів організації, контролю, аналізу та коригування в певній сфері зазначеної діяльності, наприклад, в тенісі.

Навчання системі комунікативних засобів є особлива галузь методики викладання іноземної мови, в зміст якої входить навчання спортивної термінології, що має в кожному виді спорту свою специфіку.

Стосовно даного дослідження представляється значимим розглянути характеристики поняття термінологія. До теперішнього часу більшість видів спорту характеризуються, на думку К. Л. Полонської, трьома складовими:

- 1) наявністю власних зафіксованих правил гри;
- 2) наявністю особливого інвентарю;
- 3) наявністю свого професійного сленгу, пов'язаного з виконанням характерних видів діяльності, що відбивають специфіку даного виду спорту [Полонская 2012].

В ході спортивно-оздоровчої діяльності відбувається оволодіння системою лексичних одиниць, типових для її реалізації в різних ігрових видах спорту (у футболі, баскетболі, хокеї, тенісі), в класичних видах спорту (легкій атлетиці, гімнастиці), а також розважальних спортивно-оздоровчих іграх для дітей. Розглянемо специфіку оволодіння спортивною термінологією на прикладі такого виду спорту, як теніс.

Відзначимо, що існує цілий ряд термінів, що мають безперечний зв'язок з англійською мовою, наприклад пов'язані з позначенням тенісного корту: *grass* – тенісний корт з покриттям у вигляді штучної трави; *asphalt* – тенісний корт з асфальтовим покриттям; *concrete* – тенісний корт з бетонним

покриттям; *hard* – тенісний корт з покриттям хард; *lawn* – тенісний корт з покриттям з натурального трав'яного газону; *slow court* – корт з повільним відскоком м'яча; *fast court* – корт з швидким відскоком м'яча; *right service court* – правий квадрат подачі / прийому подачі та інші [Полонская 2012].

У процесі вивчення тенісної термінології в учнів повинно проходити накопичення такої спеціальної лексики відповідно до строго детермінованих ситуацій, характерних для гри в теніс. З метою інтенсифікації процесу навчання молодших школярів тенісної термінології представляється доцільним згрупувати дані спеціальні найменування в певні лексичні групи, що відображають особливості їх застосування: 1) тенісна термінологія в трактуванні правил гри; 2) тенісна термінологія в спортивному інвентарі; 3) тенісна термінологія в суддівстві; 4) тенісна термінологія в змагальній діяльності та інші.

Семантизація тенісної термінології повинна здійснюватися в мовних ситуаціях, які наочно демонструють використання даних лексичних одиниць в конкретному професійному контексті. В процесі семантизації термінів можуть бути використані такі способи, як опис, перефразування, синоніми, антоніми, введення значення слова за його складовими.

Величезна роль в навчанні тенісної термінології відводиться створенню спеціального освітнього середовища, яке дозволяє вчителю ситуативно вводити лексичні одиниці і демонструвати їх функцію в процесі гри в теніс.

Оволодіння спортивною термінологією відбувається на основі виконання молодшими школярами системи відповідних завдань:

До таких завдань відносяться наступні: вправи на семантизацію (*vocabulary*), вправи на тренування (*practice*), вправи на підготовлене і непідготовлене мовлення (*speaking*), творчі вправи (*creative work*).

Розглянемо вправи на семантизацію спортивної термінології в залежності від сфери її використання. Так, при оволодінні тенісною термінологією відбувається семантизація тенісних термінів в наступних спортивних ситуаціях: при поясненні правил гри, під час вибору тенісного

інвентарю, в ході проведення суддівства у змаганнях з тенісу, в процесі організації змагальної діяльності. Крім традиційних способів семантизації спортивної термінології (опису, перефразування, синонімії, антонімії), використовується наочно імітаційний спосіб семантизації спортивної термінології. Наведемо приклади відповідних лексичних одиниць:

stance – стійка, положення тіла, з якого наноситься удар по м'ячу (вчитель показує і пояснює іноземною мовою, як правильно стати при ударі);

grip – хватка тенісної ракетки, спосіб утримання ракетки в руці (учитель показує і пояснює іноземною мовою, як правильно тримати ракетку в руці);

split step – перший рух для визначення оптимального підходу до м'яча (вчитель показує і пояснює іноземною мовою, як правильно почати працювати ногами при підготовці до удару).

Особливе місце відводиться тренувальним вправам, спрямованим на формування та вдосконалення лексичних навичок з використання спортивної термінології, наприклад:

- *Look at your coach and name his main tennis positions in English. What is he showing his students?*
- *He showing the stance;*
- *He is showing the right grip;*
- *He is showing split step.*

Важливе місце займають вправи, спрямовані на розвиток в учнів умінь говоріння з використанням спортивної термінології, розвиток підготовленого і непередготовленого монологічного та діалогічного мовлення:

Explain your younger partner how to take the right sideways stance. Use the following phrases and words:

- *put your legs on the level of your shoulders;*
- *keep your back straight;*
- *keep your knees a bit bent;*
- *keep your hands in front of your;*
- *bend your hands in your elbows;*

- *hold the racket fast in your hand by the end of the handle;*
- *put your forefinger on the upper side of the handle;*
- *make split step, jumping not very high on your both legs.*

Особливе місце в запропонованому комплексі вправ відводиться вправам дискусійного характеру. Учитель пропонує для обговорення різні проблемні ситуації. В ході виконання таких вправ учні опановують не тільки лінгвістичні засоби, а й ціннісні орієнтації, які актуалізують значимість фізичної культури і здорового способу життя, наприклад:

John is a lazy dog. He sleeps till late on Sunday. His friend Tom works out in the morning every Sunday in the gym. Whom would you like to make friends with and why?

Запропонований комплекс вправ завершується творчими вправами на застосування лінгвістичних засобів в постійно ситуаціях спілкування, які постійно змінюються, в ході спортивно-оздоровчої діяльності. Наприклад:

Work as a sport broadcaster, comment on the actions of the game, using tennis terms, The Present Progressive Tense and the necessary intonation models.

Перевага творчих вправ полягає в тому, що в них лексичні, граматичні та інтонаційні навички знаходяться в нерозривному зв'язку. Використання драматизації може бути досить ефективним при виконанні даних вправ. Такий вид вправ дозволяє внести в навчальний процес різноманітність і мотивує молодших школярів на створення творчих комунікативних продуктів.

2.2 Умови, що забезпечують ефективність методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

Основними психолого-педагогічними умовами, що забезпечують ефективність реалізації моделі навчання молодших школярів іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична

культура» є наступні:

- створення спеціального освітнього середовища, що передбачає інтеграцію: предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»; комунікативну та фізичну діяльності; всіх аспектів іншомовної освіти; різних мов і культур. Створення спеціального освітнього середовища сприяє формуванню у молодших школярів комплексного сприйняття полікультурного світу в різних його аспектах (інтелектуальному, емоційному, комунікативному, фізичному), яке відображає систему національних і світових цінностей, у процесі оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями при здійсненні в спортивно-оздоровчої діяльності;
- забезпечення проблемності в ході реалізації процесу навчання молодших школярів іншомовного спілкування в ході спортивно-оздоровчої діяльності. Учні використовують засоби спілкування для вирішення таких проблем, як: роль спортивно-оздоровчої діяльності в житті молодшого школяра, цінність фізичного і духовного здоров'я, уявлення про здоровий спосіб життя в різних мовах і культурах;
- використання поетапної системи завдань, що відповідають етапам алгоритму навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»;
- застосування комунікативно-когнітивних технологій, спрямованих на розвиток пізнавальної активності молодших школярів;
- формування позитивної мотивації до оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Звернемося до більш детального розгляду першої умови – створення спеціального освітнього середовища, що передбачає формування у молодших школярів комплексного сприйняття полікультурного світу в різних його аспектах (інтелектуальному, емоційному, комунікативному, фізичному) в процесі оволодіння вміннями і навичками іншомовного спілкування в ході спортивно-оздоровчої діяльності, а також інтеграцію різних предметів та видів

діяльності, що дозволяють сформувати у дитини комплексне сприйняття світу і себе як активного суб'єкта в ньому.

Створення сприятливого освітнього середовища забезпечується на основі використання засобів, представлених не лише в підручниках, а й в Інтернет-ресурсах, автентичних опорах, з якими знайомляться учні в процесі відвідування реальних і віртуальних спортивних змагань, національних спортивних турнірів або участі в них. Особливе місце відводиться знайомству з художніми та музичними творами, що відображають цінності здорового способу життя та спортивно-оздоровчої діяльності.

Широким потенціалом для створення освітнього середовища має проектна діяльність, побудована на інтеграції знань про особливості рідної та зарубіжної культури (наприклад, за темою «Національні види спорту в Англії та їх вплив на формування характеру англійців»).

Основою для створення таких проектів є проблемні пізнавальні завдання зі сфери фізичної культури і спорту («*Keeping regular hours and sport activities*»; «*Keeping up healthy habits to become a champion*»). В ході роботи над проектами здійснюється спільне обговорення проблем, що стосуються здорового способу життя, при цьому висловлюються різні точки зору, характерні для представників різних країн і культур.

Стратегія організації освітнього процесу на проблемній основі мотивує дітей до самостійних досліджень і пошуку нових знань. В ході обговорення іноземною мовою різних аспектів спортивно-оздоровчої діяльності дитина опановує не тільки комунікативні засоби, а й систему цінностей, характерних для представників різних країн і культур. Для обговорення учням можуть бути запропоновані наступні проблеми: *What is the beauty of a real athlete? What does the concept of sports solidarity, fair play mean? Is it possible to feel a sense of patriotism in modern sport and how it manifests itself in everyday life?*

Складність обговорення подібних проблем визначається рівнем розвитку інтересів і потреб учнів молодшого шкільного віку, а також рівнем розвитку їх комунікативних умінь. В процесі обговорення проблем іноземною

мовою учні знайомляться з різними точками зору, що сприяє багатоаспектному баченню проблеми. Особлива увага при відборі змісту досліджуваних тем приділяється урахуванню вікових і особистісних інтересів учнів молодшого шкільного віку, що дозволяє кожному учню при роботі над темою в ході обговорення висловлювати власну позицію, використовуючи необхідні для цього комунікативні засоби.

Наступною найважливішою умовою оволодіння навичками і вміннями іншомовного спілкування є застосування поетапної системи завдань, спрямованої на послідовне оволодіння комунікативними засобами, необхідними для вирішення комунікативних завдань в спортивно-оздоровчій діяльності. Запропоновані комунікативні завдання характеризуються соціокультурною спрямованістю і передбачають рішення соціокультурної проблеми як на рівні рідної культури, і рівні культури країни, мова якої вивчається, так і на рівні світової культури. Застосування завдань полікультурної спрямованості сприяє не тільки оволодінню комунікативними вміннями, а й розвитку в учнів соціокультурного кругозору. Звернемося до детальної характеристики найбільш типових завдань, які виконуються на кожному з виділених етапів алгоритму.

Розглянемо завдання, що характеризуються мотиваційною спрямованістю і передбачають занурення учнів в спортивно-оздоровчу середу, відображає специфіку застосування комунікативних засобів і стратегій в типових ситуаціях іншомовного спілкування, характерних для спортивно-оздоровчої діяльності.

З метою ефективної реалізації даного етапу використовується система опор: зорових (відеофрагменти національних спортивних ігор, мультиплікаційні фільми, трансляції спортивних змагань, включаючи Олімпійські Ігри), слухових (адаптовані до рівня мовної підготовки учнів спортивні коментарі та інтерв'ю, уривки з музичних творів), змішаних (художні та документальні фільми, присвячені життю і спортивним досягненням відомих спортсменів). Наведемо приклад типового мотиваційно-стимулюючого вправи:

Watch the film and say would you like to take part in this kind of sport and why?

Звернемося до аналітичних завдань, що передбачає аналіз застосування комунікативних засобів і стратегій спілкування для вирішення типових задач, характерних для спортивно-оздоровчої діяльності. Наведемо приклад такої вправи:

Watch the extract, and say what Ukrainian national sports or what British national sports would you like to go in for and why?

Використовуються також завдання на актуалізацію отриманих знань і комунікативних умінь, що передбачають залучення молодших школярів в типові ситуації спілкування в спортивно-оздоровчої діяльності на основі використання комунікативних опор. Наведемо приклад типового вправи:

Watch the fragment from the film «Basketball in American Schools», pay attention to the sportsmen's phrases when they pass the ball. Pass the ball to your group mate and ask him to follow your commands.

Student: It's for you – the ball, catch it and pass me back (якщо діти не можуть, то вчитель відпрацьовує з ними значення дієслів *pass, give, throw, catch* в найбільш типових ситуаціях з м'ячем за допомогою демонстрації відповідних рухів: *throw the ball into the basket, catch the ball, pass the ball to student one, give the ball back etc.*).

Крім того, застосовуються продуктивні завдання, які передбачають самостійний вибір учнями засобів і стратегій спілкування в спортивно-оздоровчій діяльності без використання опор. Наведемо приклад такої вправи:

Analyze the dialog «In the Football Field» and work as a referee. Give football players recommendations on the topic «Fair Play in Football».

Student: be friendly and helpful, be tactful and disciplined, be just and kind. Don't push your rival, don't play tricks on your rival, don't fight and shout too much. Pass the ball carefully to your teammate, keep the ball fast, pass the ball to your teammate if you can't keep it, score the goal.

Використовуються також творчі завдання, що передбачають реалізацію

інваріантних способів використання комунікативних засобів і стратегій в ситуаціях спілкування іноземною мовою, які постійно змінюються (наприклад, потрібно залучити зарубіжних однолітків в національну українську гру, пояснивши попередньо її правила). Учням може бути запропоновано пояснити правила гри в футбол:

Explain your foreign friend how to play football.

Student: Each team has 11 players, one is a goalkeeper, the others are field players, they protect their gates and pass the ball with legs. The main commands of the game are: catch the ball, pass the ball, keep the ball, score the goal.

Найважливішою вимогою до реалізації пропонованої системи завдань є їх спортивно-оздоровча спрямованість. Зміст завдань має позитивно впливати на режим життя дитини і сприяти гармонійному розвитку його розумових і фізичних здібностей. Пропонована система завдань також повинна сприяти успішній фізкультурно-спортивної орієнтації молодших школярів, що сприяє визначенню для кожного з них оптимального шляху фізичного розвитку і самовдосконалення.

Розроблені завдання повинні бути також спрямовані на розвиток таких фізичних якостей молодших школярів, як швидкість, спритність, сила, витривалість, координація. Особливе місце займають вправи на розвиток швидкості (тобто здатності швидко виконувати рухи). Дітям може бути запропоновано іноземною мовою виконати різні фізичні вправи в різному темпі (наприклад, біг за певним напрямом).

Інтегративні заняття надають прекрасні можливості для розвитку спритності дитини (наприклад, вправи на збереження рівноваги). Особливе місце слід відводити вправам на розвиток силових здібностей (наприклад, з опором, що викликається вагою предметів, які кидають).

Особливо цінними представляються вправи на витривалість, які характеризуються циклічним характером (ходьба, біг, стрибки).

При виконанні даних вправ задіяна велика кількість груп м'язів, гармонійно чергуються моменти їх напруги і розслаблення, що дозволяє уникати перевантажень

учнів. Циклічність даних вправ дозволяє закріплювати лінгвістичний матеріал, що забезпечується постійним їх повторенням [Холодов, Кузнецов 2000]. Можливо, наприклад називати прикметники за певною темою під час кожного стрибка.

Особливе місце відводиться вправам на розвиток координаційних здібностей, зокрема таких, як рівновага, точність, ритмічність, узгодженість окремих рухів. Виконання даних вправ вимагає швидкого розуміння і чіткого виконання інструкцій іноземною мовою.

Ефективність запропонованої системи завдань значно підвищується за рахунок використання ігор. Саме вони сприяють засвоєнню різноманітних знань з іноземної мови і з фізичної культури, розвивають комунікативні та рухові здібності дітей.

Це призводить до необхідності проводити з молодшими школярами гри іноземною мовою з виконанням різноманітних фізичних команд. До таких ігор можуть бути віднесені наступні: ігри з бігом, ігри зі стрибками, ігри з лазіння, ігри з метанням і ловленням. Дані види ігор дозволяють уникнути фізичних перевантажень учнів і правильно поєднувати розумову і фізичну роботу молодших школярів [Дементьева 2016].

Велике значення для дитини мають ігри, що вимагають прояв сили, спритності, швидкості. В ході гри дитина не тільки виконує рухи, а й реалізує різні способи комунікативної взаємодії іноземною мовою з іншими учасниками, гравці регулюють поведінку один одного іноземною мовою в різних ігрових ситуаціях [Лукьяненко 2001].

Ефективна реалізація запропонованої системи завдань може здійснюватися в рамках традиційних уроків, в позакласній роботі з іноземної мови та фізичної культури, в фізкультурно-оздоровчій роботі в режимі навчального дня (наприклад, при відвідуванні дітьми груп продовженого дня).

Запропоновані завдання, спрямовані на навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», також можуть бути використані в рамках роботи спортивно-оздоровчих центрів, де з учнями можуть проводитися тренування

іноземною мовою з перебуванням на свіжому повітрі, що забезпечує загальнозміцнюючий і оздоровчий ефект. Розроблений комплекс завдань також може бути реалізований в рамках традиційного заняття з фізичної культури.

Особливе місце в процесі реалізації запропонованої системи навчання іношомовного спілкування відводиться рухливим іграм під час великих перерв, що сприяє зміні видів діяльності і психологічній розрядці молодших школярів.

Представляється доцільною інтеграція комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності в процесі проведення щоденних «Міжнародних годин здоров'я», що дозволяє молодшим школярам протягом сорока хвилин займатися різними фізичними вправами за власним вибором, коментуючи свої дії на іноземній мові.

Слід зазначити, що особливо цінним є проведення інтеграційних занять з іноземної мови та фізичної культури для молодших школярів, які відвідують групи продовженого дня. Це дозволяє дітям зняти втому після уроків за допомогою участі в різних спортивних змаганнях, конкурсах, іграх іноземною мовою.

Можливий варіант проведення інтеграційних занять на базі спортивних секцій з різних видів спорту (таких, як футбол, баскетбол, хокей, теніс та ін.) Даний варіант проведення занять сприяє підвищенню загальної та спеціальної підготовки дітей, задоволенню їх індивідуальних інтересів і потреб в заняттях будь-яким видом спорту, в підготовці їх до участі в міжнародних змаганнях, де спілкування реалізується іноземною мовою.

Можливим варіантом інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» може бути проведення «Дня здоров'я» та інших фізкультурних свят в школі, в процесі проведення яких учасники можуть здійснювати свою діяльність іноземною мовою.

Всі зазначені заходи сприяють підвищенню функціональних і адаптивних можливостей дитячого організму, розвитку комунікативних і фізичних здібностей молодших школярів.

Інтегративні заняття дозволяють розвивати в учнях молодшого шкільного віку рухові якості, координацію рухів. На інтеграційних заняттях діти отримують можливість удосконалювати здатність до різних точних рухів, можуть коментувати свої дії іноземною мовою, виконуючи вправи на метання м'яча в ціль, вправи з малим м'ячем (удари об підлогу, кидки об стінку, підкидання і ловля м'яча з додатковими рухами).

Таким чином, інтеграція комунікативної діяльності іноземною мовою і спортивно-оздоровчої діяльності сприяє всебічному розвитку особистості дитини як в комунікативному, так і в спортивно-оздоровчому планах.

Найважливішою вимогою до запропонованої системи завдань є їх соціокультурна спрямованість. Змістовною основою для побудови вправ є факти рідної, іноземної та світової культури. Учні будують своє спілкування на основі обговорення і безпосереднього залучення їх в такі ігрові та класичні види спорту, як футбол, баскетбол, хокей, теніс, легка атлетика, гімнастика, а також дитячі розважальні спортивно-оздоровчі ігри.

В ході виконання запропонованих завдань, як правило, комунікативна і спортивно-оздоровча діяльність інтегруються з музичною та художньою діяльністю.

Учням пропонується скласти проект «Олімпійські ігри в моїй школі», включивши в нього коментарі іноземною мовою, участь в спортивних змаганнях іноземною мовою, підготовка реклами змагань іноземною мовою і створення газети іноземною мовою про результати проведення змагань.

Необхідно відзначити, що завдання повинні відповідати віковим особливостям учнів і обов'язково мати виховну спрямованість (наприклад, учні розповідають родині *The Simpsons*, як не стати «*coach potatoes*» і вести здоровий спосіб життя для отримання позитивних емоцій).

Всі завдання повинні моделювати особливості використання комунікативних засобів і стратегій в спортивно-оздоровчої діяльності в різних комунікативних ситуаціях (наприклад, учні рекомендують Вінні Пуху виконати розроблений ними іноземною мовою комплекс вправ, щоб трохи

скинути вагу після візиту до Кролика і взяти участь у спортивних змаганнях; учням пропонується виступити в ролі спортивних коментаторів на Олімпійських Іграх і прокоментувати гру учасників хокейного матчу, використовуючи *The Present Simple Tense*).

Ефективна реалізація запропонованої системи завдань передбачає інтеграцію аудиторної і позакласної роботи, де особливе місце відводиться «Дням здоров'я» іноземною мовою. Учнів ділять на команди з Англії, Канади, Австралії, США, і кожна група представляє свої національні види спорту іноземною мовою. Особливе місце приділяється виконанню творчих проєктів, що передбачають інтеграцію комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності. Наведемо приклади назв проєктів, які можуть бути запропоновані учням: «*The best sport club in our school*», «*Sport stars in our school*», «*Winter sports in our class*».

Особливе місце в системі завдань відводиться сюжетно-рольовим іграм, що передбачає організацію сюжетно-рольового спілкування на основі змісту художніх творів для молодших школярів (наприклад, Гаррі Поттер розповідає про заняття спортом в англійській школі Хогвартс). На основі змісту відеосюжету відбувається розігрування відповідних ролей іноземною мовою з використанням висловлювань, адекватних рівню мовної підготовки учнів та їх інтересам і потребам.

Розглянемо більш докладно етапи сюжетно-рольової гри, побудованої на інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

I етап передбачає проведення попередньої роботи з ознайомлення з сюжетом гри і занурення в соціокультурну ситуацію, на якій гра базується.

II етап передбачає знайомство учнів з системою лінгвістичних і соціокультурних засобів, необхідних для реалізації сюжетно-рольової гри. На даному етапі учні отримують необхідну лінгвістичну і лінгвокультурну інформацію, яка подається через аудіо- та відеоматеріали, які сприяють більш доступному сприйняттю і розумінню лінгвістичних засобів і лінгвокультурних знань і моделей спілкування. Учитель пропонує учням

найбільш типові ситуації, що демонструють співвідношення форми і функцій досліджуваних лінгвістичних явищ.

III етап включає в себе організацію спілкування, метою якого є закріплення лінгвістичних засобів, необхідних для реалізації сюжетно-рольової гри. Учитель веде діалог з молодшими школярами, в ході якого обговорюються основні ролі і комунікативні наміри, реалізовані учасниками сюжетно-рольової гри. Спілкування на даному етапі також передбачає обговорення змісту відеосюжету, на якому ґрунтується рольова гра (наприклад, в сюжеті про Гаррі Поттера вчитель виділяє особливості організації спортивної гри в чарівній школі, а також звертає увагу молодших школярів на систему взаємин, що складаються між учасниками гри і сприяють співробітництву і досягненню загальних цілей).

IV етап побудований на розігруванні змісту сюжету рольової гри. Учитель розподіляє ролі між учнями в залежності від їх інтересів та потреб. Учитель виступає в якості режисера-постановника. Ступінь мовленнєвої участі педагога в цьому процесі залежить від рівня лінгвістичної та соціокультурної підготовки молодших школярів. Через єдність комунікативної, емоційної і фізичної складових сюжетно-рольової гри в ході її реалізації в учнів розвиваються здібності до цілісного сприйняття навколишньої дійсності.

V етап передбачає занурення молодших школярів у творчу діяльність. Сюжет рольової гри може бути розширений у відповідності з індивідуальними інтересами і потребами учнів (наприклад, Олімпійський Мішка розповідає про поняття «Чесна гра»). Учні придумують власні приклади ситуації в рамках теми «Чесна гра» (*Student: I think fair sportsmen are helpful, supportive, just, honest, responsible*).

VI етап передбачає перегляд записаної на відео сюжетно- рольової гри і оцінку адекватності застосування лінгвістичних засобів у запропонованій комунікативній ситуації. Молодші школярі вносять пропозиції щодо вдосконалення лінгвістичних засобів, що використовуються для вирішення

конкретних комунікативних завдань.

VII етап заснований на включенні учнів в предметну діяльність, що передбачає інтеграцію не тільки комунікативної і фізичної, а й музичної та художньої діяльності.

Звісно ж важливо відзначити, що англомовні сюжети та їх герої повинні порівнюватися з сюжетами і героями з рідної культури (наприклад, Котигорошко з української культури і Поль Баньян з американської).

Процес реалізації запропонованої системи завдань базується на наступних теоретичних положеннях: 1) пріоритет змістовних аспектів навчання (про що говорити, що слухати, що робити); урахування особистісних і професійних інтересів учнів, їх потреб в ході реалізації комунікативної та спортивно-оздоровчої діяльності; 2) усвідомлення учнями мети і кінцевого результату кожного мовного вчинку, що виражає особистісне ставлення молодшого школяра до даної проблеми зі сфери комунікативної та спортивно-оздоровчої діяльності.

Найважливішою умовою, що забезпечує ефективність оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», виступає застосування комунікативно-когнітивних технологій, які спрямовані на розвиток пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку в процесі їх навчання іншомовного спілкування.

Молодші школярі проводять аналіз, пошук, збір, обробку та презентацію фактів з вітчизняної та зарубіжної культури, пов'язаних зі спортивно-оздоровчою діяльністю, і подають зазначені факти культури в ході створення проектів іноземною мовою, присвячених проблемам здорового способу життя та фізичної культури.

Комунікативно-когнітивні технології носять інтерактивний характер і спрямовані на вирішення освітніх завдань за допомогою використання певної сукупності методичних прийомів і набору ресурсів, які обираються учнями молодшого шкільного віку відповідно до особливостей планованої

комунікативно пізнавальної діяльності, побудованої на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

Реалізація комунікативно-когнітивних технологій здійснюється шляхом використання завдань різних видів: рецептивних (завдань на усвідомлення і диференціацію методів і прийомів виконання комунікативно-пізнавальної діяльності); аналітичних (завдань, які передбачають аналіз і відбір інформації та способів її подання іноземною мовою з урахуванням особливостей дослідницької комунікативної пізнавальної задачі); продуктивно-творчих (завдань з елементами драматизації і рольового спілкування).

Наступною важливою умовою, що забезпечує ефективне оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями, є формування у молодших школярів позитивної мотивації до оволодіння діяльністю, побудованою на інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Тим самим забезпечується доброзичлива, комфортна атмосфера, в якій педагог відіграє роль учасника та координатора цікавої дітям спортивно-оздоровчої та комунікативної діяльності. Найбільш прийнятним стилем спілкування з молодшими школярами є демократичний стиль, що передбачає реалізацію суб'єктно-суб'єктних взаємин між учителем і учнями. Учням молодшого шкільного віку надаються можливості для самовираження в комунікативній і спортивно-оздоровчої діяльності [Давыдова 2013].

Слід зазначити, що всі перераховані психолого-педагогічні умови існують в тісному взаємозв'язку, що сприяють ефективній реалізації освітнього процесу і оволодінню молодшими школярами комунікативними вміннями та стратегіями на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

2.3 Хід і результати дослідно-експериментальної роботи з перевірки ефективності методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

Мета дослідно-експериментальної роботи полягала в перевірці ефективності запропонованої методики навчання молодших школярів іншомовного спілкування на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Розроблена методика будується на основі застосування комунікативних та ігрових стратегій відповідно до схеми мовленнєво-мисленнєвої діяльності, запропонованої І. О. Зимнею: комунікативна ситуація – комунікативна задача – комунікативні засоби – комунікативний результат – комунікативний продукт – зміна ситуації спілкування [Зимня 1991].

У ході дослідно-експериментальної роботи здійснювалася перевірка ефективності гіпотези дослідження, яка була сформульована таким чином: процес навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» буде ефективним якщо:

- в ньому будуть поєднуватися комунікативна і спортивно-оздоровча діяльність, що передбачає залучення учнів в ігрові, класичні види спорту, а також в розважальні спортивно-оздоровчі ігри, в яких засоби іншомовного спілкування використовуються для вирішення комунікативних спортивно-оздоровчих завдань;

- зміст процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку буде включати в себе знання про фізичну культуру і здоров'язберігаючі діяльності, рухливі ігри, національно-культурну складову занять спортом та фізичною культурою в Україні і країнах мови, що вивчається;

- буде реалізована методична модель, заснована на наступних підходах: інтегративному; компетентнісному; комунікативно-когнітивному;

проблемно-діяльнісному; а також на системі таких методичних принципів, як: принцип цілісності особистості, що розвивається; принцип індивідуалізації; принцип комунікативності; принцип системності; принцип особистісно-рольового спілкування; принцип колективної взаємодії; принцип ситуативності;

– буде використовуватися алгоритм, що включає в себе наступні етапи: мотиваційний; аналітичний; етап актуалізації; продуктивний і творчий, а також буде застосовуватися методичне забезпечення, відповідне кожному етапу розробленого алгоритму, що сприяє ефективному здійсненню комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності молодших школярів.

– будуть дотримуватися такі умови, що забезпечують ефективність даної моделі: створення спеціального освітнього середовища, що передбачає інтеграцію предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», комунікативної і фізичної діяльності, всіх аспектів іншомовної освіти, різних мов та культур; забезпечення проблемності в ході реалізації процесу оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями в спортивно-оздоровчої діяльності; використання поетапної системи завдань; застосування комунікативно-когнітивних технологій, спрямованих на розвиток пізнавальної активності молодших школярів; формування позитивної мотивації до оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

В якості основних критеріїв та показників ефективності реалізації запропонованої методики виступили наступні: 1) когнітивний критерій (показники: знання про особливості використання іншомовних лінгвістичних засобів і стратегій спілкування при вираженні комунікативного наміру в спортивно-оздоровчої діяльності; знання про особливості спортивно-оздоровчої діяльності в країнах мови, що вивчається); 2) операційно-діяльнісний критерій (показники: вміння аналізувати проблемні ігрові ситуації і адекватно застосовувати лінгвістичні засоби для їх вирішення; вміння аналізувати проблемні ситуації і адекватно застосовувати комунікативні

стратегії для їх вирішення в спортивно-оздоровчій сфері); 3) мотиваційно-ціннісний критерій (показники: мотивація до здійснення спілкування іноземною мовою в спортивно-оздоровчій діяльності; наявність ціннісних орієнтацій, які актуалізують значимість іноземної мови та фізичної культури в житті дитини).

У процесі проведення експерименту для обробки отриманих даних використовувалася трибальна система оцінювання обраних показників - від 3 до 5 (3 – низький рівень, 4 – середній, 5 – високий).

У дослідно-експериментальній роботі взяли участь 76 учнів 4 класу школи з поглибленим вивченням англійської мови №7 міста Запоріжжя.

З метою перевірки когнітивного критерію і операційно-діяльнісного критерію молодшим школярам пропонувалося використовувати лінгвістичні засоби і стратегії іншомовного спілкування для вирішення елементарних комунікативних завдань в спортивно-оздоровчій діяльності через вираження таких мовних функцій, як: *asking for attention, asking for information, giving information, giving explanation, supporting, expressing gratitude, protecting one's point of view, asking for advice, establishing cooperation, expressing agreement / disagreement, criticizing*. Учням було запропоновано відреагувати на репліки вчителя в типових ситуаціях спілкування, характерних для спортивно-оздоровчій діяльності.

З метою перевірки мотиваційно-ціннісного критерію учням була запропонована анкета для визначення їхнього ставлення до іншомовної освіти на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Аналіз отриманих даних дозволив встановити, що рівень сформованості всіх критеріїв є недостатнім для здійснення спілкування іноземною мовою в спортивно-оздоровчій діяльності з однокласниками і вчителем. Результати експерименту, що констатує також свідчили про те, що в учнів сформовано позитивне ставлення до процесу оволодіння іншомовним спілкуванням на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Учні виявляли бажання здійснювати спілкування іноземною мовою в ході

спортивно-оздоровчої діяльності, але не мали необхідний лінгвістичний потенціал для вирішення при цьому найпростіших комунікативних завдань.

На констатуючому етапі дослідження було проведено порівняння отриманих даних за всіма виявленими критеріями і показниками в контрольній та експериментальній групах на основі застосування методів математичної статистики (див. Діаграми 1-5 у Додатках).

Представлені результати визначають однакові рівні оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями за кожним показником контрольної і експериментальної груп на констатуючому етапі.

У процесі формуючого експерименту була впроваджена, апробована і скоригована модель методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», перевірені необхідні педагогічні умови для її успішного функціонування.

Апробація запропонованої моделі передбачала впровадження алгоритму, який включав в себе наступні етапи: мотиваційний етап, аналітичний етап, етап актуалізації, продуктивний етап, творчий етап.

Реалізація запропонованих етапів розробленого алгоритму вимагала використання спеціальної системи вправ, що моделюють особливості використання комунікативних засобів і стратегій в спортивно-оздоровчій діяльності (вправи на сприйняття і усвідомлення, на диференціацію, імітаційні, трансформаційні, підстановчі, репродуктивно-продуктивні, продуктивні і творчі).

У дослідно-експериментальній роботі була також використана система опор, зокрема, таких, як: комунікативно-інформаційні засоби, автентичні матеріали, що демонструють особливості спілкування дітей іноземною мовою в спортивно-оздоровчій діяльності.

З метою діагностики когнітивного критерію на формуючому етапі учням пропонувалася спеціальна система завдань. Розглянемо приклади таких завдань:

- 1) переглянути фрагмент спортивної події, що демонструє спортивні ігри в країнах, мова яких вивчається і визначити основний комунікативний намір учасників (привернути увагу, встановити взаємодію, продовжити спілкування та ін.);
- 2) оцінити, наскільки правильно учасники ігрової ситуації використовують засоби спілкування і стратегії спілкування;
- 3) яка з наступних реплік діалогу, метою якого є встановлення контакту між партнерами в ігровій діяльності, є найбільш вдалою / невдалою в запропонованій спортивній ситуації;
- 4) проаналізуйте діалог, зробіть прогноз щодо подальшого комунікативної поведінки партнерів в ігровій ситуації, запропонуйте свою репліку;
- 5) проаналізуйте спортивну ситуацію, визначте можливі помилки в спілкуванні, дайте рекомендації щодо їх усунення.

З метою діагностики операційно-діяльнісного критерію учням пропонувалося висловити іноземною мовою комунікативні наміри в типових ігрових ситуаціях (*asking for attention, asking for information, giving information, giving explanation, supporting, expressing gratitude, protecting one's point of view, asking for advice, establishing cooperation, expressing agreement / disagreement, criticizing*).

Застосування експериментальної методики навчання забезпечило позитивну динаміку за всіма критеріями і показниками.

Так, по когнітивному критерію в експериментальній групі відзначається позитивна динаміка: по 1-му показнику - «Знання про особливості використання лінгвістичних засобів» результати покращилися наступним чином: на 13% збільшилася кількість молодших школярів з високим рівнем сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування, на 11,1% – із середнім рівнем, а кількість учнів з низьким рівнем зменшилася на 24,1%; за 2-им показником – «Знання про особливості застосування комунікативних стратегій» результати теж покращилися: на 14,8% збільшилася кількість молодших школярів з високим рівнем сформованості умінь і навичок

іншомовного спілкування, на 14,8% – з середнім рівнем сформованості відповідних умінь і навичок, а кількість учнів з низьким рівнем зменшилася на 29,7%;

За операційно-діяльнісним критерієм в експериментальній групі динаміка виглядає наступним чином: за 3-м показником – «Уміння аналізувати проблемні ігрові ситуації і адекватно застосовувати лінгвістичні засоби для їх вирішення» на 14,8% збільшилася кількість молодших школярів з високим рівнем сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування, на 10,1% збільшилася кількість дітей із середнім рівнем, а кількість учнів з низьким рівнем зменшилася на 25%; за 4-м показником – «Уміння аналізувати проблемні ситуації і адекватно застосовувати комунікативні стратегії для їх вирішення в спортивно-оздоровчій сфері» збільшилася на 14,8% кількість молодших школярів з високим рівнем, на 12,9% – із середнім, а кількість учнів з низьким рівнем зменшилася на 27,7%.

За мотиваційно-ціннісним критерієм в експериментальній групі за 5-м показником – «Мотивація до здійснення спілкування іноземною мовою в спортивно-оздоровчої діяльності» результати виглядають наступним чином: збільшилася на 18,5% кількість молодших школярів з високим рівнем сформованості навичок і вмінь спілкування іноземною мовою, на 5,6% збільшилася кількість дітей із середнім рівнем, а кількість учнів з низьким рівнем зменшилася на 24%; за 6-м критерієм – «Наявність ціннісних орієнтацій, які актуалізують значимість іноземної мови та фізичної культури в житті дитини» динаміка така: на 21,3% збільшилася кількість молодших школярів, у яких високий рівень сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування, на 5,6 % збільшилася кількість дітей із середнім рівнем, а кількість учнів з низьким рівнем зменшилася на 26,8%.

Експериментальні дані з оцінки рівнів сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування в контрольній та експериментальній групах молодших школярів за показниками на підсумковому етапі представлені в Діаграмах 6-10 (див. Додаток). Аналіз гістограм наочно підтверджує істотні відмінності за всіма показниками, причому в експериментальній групі позитивна динаміка суттєво вище.

Додатково в ході дослідно-експериментальної роботи проводилося

порівняння результатів оцінки рівнів сформованості у молодших школярів умінь і навичок іншомовного спілкування в експериментальній групі, отриманих на констатуючому і підсумковому етапах. Отримані результати свідчать про достовірність відмінностей в рівнях сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування у молодших школярів експериментальної групи за досліджуваними показниками і складають 95%. Отриманий висновок свідчить про значне збільшення кількості учнів зі сформованими вміннями і навичками іншомовного спілкування в експериментальній групі на підсумковому етапі експерименту. Необхідно відзначити, що динаміка, виявлена за всіма виділеними критеріями та показниками позитивно відбилася на оцінках учнів з предмету «Іноземна мова».

Аналіз результатів діагностики рівня сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування в контрольних і експериментальних групах свідчить про більш високу динаміку показників в експериментальних групах.

Підсумки дослідно-експериментальної роботи дозволяють зробити наступний висновок: на констатуючому етапі рівні сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування в експериментальних і контрольних групах практично збігалися, а на підсумковому етапі суттєво різнилися: сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування в експериментальних групах значно вище, ніж в контрольних, отже, ці зміни обумовлені саме застосуванням експериментальної методики навчання.

Кількісна і якісна інтерпретація контрольних зрізів після проведення експерименту за всіма виявленими критеріями показує постійне збільшення кількості учнів, які впоралися з усіма завданнями на високому рівні. Одночасно збільшилася кількість учнів, які впоралися з усіма завданнями на середньому рівні, і зменшилася кількість молодших школярів, які виконали завдання на низькому рівні. Таким чином, отримані в ході дослідно-експериментальної роботи дані вказують на ефективність застосування запропонованої методики формування умінь і навичок іншомовного спілкування у молодших школярів, заснованої на інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

ВИСНОВКИ

Дане дослідження було присвячено розробці методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі реалізації інтеграційного підходу.

У сучасних умовах існує суперечність між соціальним замовленням на підвищення ефективності процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів та необхідністю розробки теоретичних і технологічних основ даного процесу на основі використання інтеграційного підходу. У запропонованому дослідженні були представлені можливості навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура».

В ході дослідження було виявлено, що навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура» це цілеспрямований комплексний процес навчання, розвитку, пізнання і виховання особистості дитини засобами іноземної мови та фізичної культури. Метою навчання іншомовного спілкування на основі інтеграції зазначених предметів є розвиток індивідуальності учня в процесі реалізації комунікативної та спортивно-оздоровчої діяльності, яка передбачає залучення учнів в ігрові та класичні види спорту, а також розважальні спортивно-оздоровчі ігри, в яких засоби іншомовного спілкування використовуються для вирішення комунікативних і спортивно-оздоровчих завдань.

Нами були визначені наступні основні теоретичні положення, що забезпечують ефективність процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»:

– пріоритетне значення особистісної спрямованості іншомовної освіти молодших школярів у всіх його аспектах: розвиваючому, навчальному,

пізнавальному, виховному;

– необхідність формування структурних зв'язків між різними предметами («Іноземна мова», «Фізична культура», «Образотворче мистецтво», «Музика», «Технологія», «Українська мова», «Літературне читання» «Я у світі») і провідними видами діяльності (вчення, гра, спілкування) молодших школярів в процесі реалізації іншомовної освіти;

– системність реалізації інтеграції в іншомовній освіті, що представляє собою нерозривну єдність цілей, завдань, змісту, методів, підходів, принципів, технології, засобів, прийомів, умов навчання, критеріїв і показників, результату процесу інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»;

– розвиває спрямованість процесу інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», що передбачає вдосконалення розумових здібностей учнів в ході іншомовної освіти шляхом зіставлення мов і ретельного вивчення іноземної мови;

– забезпечення суб'єктно-суб'єктної взаємодії учасників процесу іншомовної освіти (молодші школярі вчаться мотивовано й усвідомлено ставати активними учасниками суб'єктно-суб'єктних відносин, а вчитель виступає в якості партнера у мовленні та помічника у вирішенні комунікативних і спортивно-оздоровчих завдань);

– проблемність в іншомовній освіті молодших школярів, що передбачає вирішення проблем в процесі навчання іншомовного спілкування в типових для учнів молодшого шкільного віку видів діяльності (навчанні, грі, спілкуванні);

– побудова процесу іншомовного спілкування відповідно до психологічних особливостей розвитку учнів молодшого шкільного віку, для яких характерний високий рівень фізичної активності;

– спрямованість навчання іншомовного спілкування молодших школярів на оволодіння основними моделями і функціями спілкування, типовими для спортивно-оздоровчої діяльності: інформування; спонування; пояснення; стимулювання; похвала; критика; подяка та інші.

У дослідженні розроблена і дослідно-експериментальним шляхом

перевірена методична модель реалізації процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції таких предметів, як «Іноземна мова» і «Фізична культура», і зокрема такі компоненти: мета, завдання, підходи, принципи, зміст, методи, прийоми, засоби, алгоритм, умови реалізації, критерії та показники ефективності, результат.

Відповідно до зазначеної моделі спортивно-оздоровча діяльність учнів є основою для організації їх комунікативної діяльності іноземною мовою, в ході якої здійснюється вирішення проблемних ситуацій, що вимагають від молодших школярів вираження власного ставлення до обговорюваної проблеми. Через спілкування іноземною мовою відбувається залучення учнів молодшого шкільного віку до спортивно-оздоровчої діяльності, реалізація якої забезпечує всебічний розвиток особистості молодшого школяра.

Відповідно до розробленої моделі зміст процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку включає в себе знання про фізичну культуру і здоров'язберігаючі діяльності (режим дня, ранкова зарядка, оздоровчі заходи), знання про ігрові види спорту (футбол, баскетбол, хокей, теніс), класичні види спорту (легка атлетика, гімнастика), розважальні спортивно-оздоровчі ігри для дітей, знання про національно-культурну складову занять спортом та фізичною культурою в Україні та в країнах, мова яких вивчається.

Результатом застосування даної моделі є підвищення у молодших школярів рівня сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування, що забезпечує ефективність комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності учнів.

Нами було розроблено алгоритм, що забезпечує ефективність процесу навчання іншомовного спілкування учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», який включає в себе наступні етапи:

- мотиваційний, що передбачає занурення дитини в спортивно-оздоровчу

середу, відображає специфіку застосування комунікативних засобів і стратегій в типових ситуаціях спілкування;

- аналітичний, що передбачає аналіз застосування комунікативних засобів і стратегій спілкування для вирішення типових задач, характерних для спортивно-оздоровчої діяльності молодших школярів;
- етап актуалізації, що зумовлює залучення учнів молодшого шкільного віку в типові ситуації спілкування в ході спортивно-оздоровчої діяльності на основі використання комунікативних опор;
- продуктивний, який передбачає самостійний вибір учнями засобів і стратегій, необхідних для повноцінного спілкування в ході здійснення спортивно-оздоровчої діяльності без використання комунікативних опор;
- творчий, який передбачав би реалізацію інваріантних способів використання комунікативних засобів і стратегій в ситуаціях спілкування іноземною мовою, які постійно змінюються.

Дана робота відображає лише деякі аспекти методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура». Для подальшого дослідження представляються значущими такі аспекти даної проблеми, як: індивідуалізація і диференціація в процесі реалізації запропонованої методики; можливості застосування активних методів навчання для підвищення ефективності запропонованої методики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алмазова Н. И. Когнитивные аспекты формирования межкультурной компетентности при обучении иностранному языку в неязыковом вузе: диссертация доктора педагогических наук : 13.00.02 / Н. И. Алмазова. – СПб., 2003. – 446 с. URL : <https://www.dissercat.com/content/kognitivnye-aspekty-formirovaniya-mezhkulturnoi-kompetentnosti-pri-obuchenii-inostrannomu-ya> (дата звернення : 13.07.2019).
2. Алмазова Н. И. Кросс-культурная составляющая иноязычной коммуникации: когнитивный и дидактический аспекты. СПб. : Наука, 2003. 139 с.
3. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды. М. : Педагогика, 1980. 286 с.
4. Аникеенко А. В. Методика реализации нравственно-эстетического воспитания в процессе обучения иноязычному общению младших школьников средствами художественной культуры : дис. канд. пед.наук : 13.00.02 / Аникеенко Анастасия Владимировна. – М., 2015. – 184 с. URL : <http://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-02/dissertaciya-metodika-realizatsii-nravstvenno-esteticheskogo-vospitaniya-v-protssesse-obucheniya-inoyazychnomu-obscheniyu-mladshih-shko> (дата звернення : 4.09.2018).
5. Бессмельцева Е. С. Межпредметная интеграция в обучении студентов неязыковых факультетов иностранному языку. URL : [http://lib.herzen.spb.ru/media/magazines/contents/1/8\(27\)/bessmeltseva_8_27_106_109.pdf](http://lib.herzen.spb.ru/media/magazines/contents/1/8(27)/bessmeltseva_8_27_106_109.pdf) (дата звернення: 25.01.2019).
9. Бим И. Л. Личностно-ориентированный подход – основная стратегия обновления школы. *Иностранные языки в школе*. 2002. № 2. С. 11–15.
6. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника. М. : Русский язык, 1997. 288 с.

7. Богданова О. Ю., Леонов С. А., Чертов В. Ф. Теория и методика обучения литературе. М. : Академия, 2008. 400 с.
8. Вербицкий А. А. Педагогические технологии контекстного обучения : научно-методическое пособие. М. : РИЦ МГГУ им. М. А. Шолохова, 2010. 55 с.
9. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. М. : Наука, 1991. 96 с.
10. Гальперин П. Я. Методы обучения и умственное развитие ребенка. М. : Изд-во МГУ, 1985. 45 с.
11. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам : учебное пособие. М. : Академия, 2004. 336 с.
12. Гальскова Н. Д., Никитенко З. Н. Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа : Методическое пособие. М. : Айрис Пресс, 2004. 240 с.
13. Горлова Н. А. Инновационная методика обучения иностранным языкам в условиях вариативности, многоязычия и поликультурности. *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики*. 2009. № 11. С. 354–358.
14. Горлова Н. А., Курочкина М. В. Формирование иноязычных творческих стратегий у младших школьников. М. : АПКИППРО, 2013. 152 с.
15. Грабарь М. И., Краснянская К. А. Применение математической статистики в педагогических исследованиях : Непараметрические методы. М. : Педагогика, 1987. 136 с.
16. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения: Опыт теоретического и экспериментального психологического исследования. М. : Педагогика, 1986. – 240 с.
17. Давыдова Е. А. Методика применения средств музыкальной культуры в нравственно-эстетическом воспитании младших школьников на занятиях по иностранному языку: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Моск. гос. гуманитар. ун-т им. М. А. Шолохова. М., 2013. 212 с. URL :

- <https://www.dissercat.com/content/metodika-primeneniya-sredstv-muzykalnoi-kultury-v-nravstvenno-esteticheskom-vospitanii-mlads> (дата звернення : 23.09.2019).
18. Дементьева И. И. Психолого-педагогические особенности физического воспитания младших школьников во внеучебной массово-оздоровительной деятельности. *Материалы VIII Междунар. студ. электрон. науч. конф. «Студенческий научный форум»*. URL : <ahref="http://www.scienceforum.ru/2016/1763/20250">www.scienceforum.ru/2016/1763/20250 (дата звернення: 03.10.2018).
 19. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derj-stand.html>.
 20. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2011. №18 (594). 43 с.
 21. Добров Г. М. Наука о науке. Киев: Наукова думка, 1999. 301с.
 22. Додаток до листа МОН України від 17.08.2016 1/9-437 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах». URL : <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/6119-> (дата звернення : 5.06.2019).
 23. Ефимова Ю. А. Проблемно-деятельностный подход как основа создания дискурса на английском языке у студентов медицинского университета. *Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета*. Курск, 2011. №2 (18). С. 223–235. URL : <http://www.scientific-notes.ru/pdf/019-028.pdf> (дата звернення : 25.07.2019).
 24. Занков Л. В., Зверева М. В., Индик Н. К. Избранные педагогические труды. М. : Дом педагогики, 1999. 608 с.
 25. Занков, Л. В. Наглядность в обучении. *Педагогическая энциклопедия: в 4-х т. / глав. ред. И. А. Каиров*. М. : Сов. энциклопедия, 1966. Т. 3. С. 61–73.
 26. Затоненко А. А. Ведущие подходы, обеспечивающие эффективность реализации методики обучения иноязычному общению младших

- школьников на основе интеграции дисциплин «Иностранный язык» и «Физическая культура». *Современная наука и образование: теория, методология и практика: II Междунар. науч.-практ. конф.* (г. Чебоксары, 8 июля – 4 сент. 2017 г.). Чебоксары : Экспертно-методический центр, 2017. URL : https://articulus-info.ru/wp-content/uploads/2017/08/4_2017o_Zatonenko.pdf (дата звернения : 12.10.19).
27. Затоненко А. А. Обучение младших школьников иноязычному общению на основе интеграции дисциплин «Иностранный язык» и «Физическая культура». *Среднее профессиональное образование.* 2015. № 10. С. 59–62.
28. Затоненко А. А. Особенности проведения занятий с младшими школьниками на основе интеграции дисциплин «Иностранный язык» и «Физическая культура». *Современные научные исследования: методология, теория, практика : XIV междунар. науч.-практ. конф.* (г. Санкт-Петербург, 18 авг. 2017 г.). СПб. : Изд-во Астерион, 2017. С. 7–11.
29. Затоненко А. А. Сущность и содержание понятия «спортивная терминология» применительно к процессу обучения иноязычному общению младших школьников на основе интеграции дисциплин «Иностранный язык» и «Физическая культура». *Ученые записки: электронный научный журнал Курского государственного университета.* 2015. № 3 (35). URL : <http://www.scientific-notes.ru/pdf/040-023.pdf> (дата звернения : 12.10.19).
30. Зверев Д. И. Взаимная связь учебных предметов. М. : Знание, 1997. 64 с.
31. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Ростов н/Д : Феникс, 1997. 123 с.
32. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. М. : Просвещение, 1985. 123 с.
33. Казначеева С. Н., Репина Р. В. Интеграция иностранного языка с другими дисциплинами на основе личностно-деятельностного подхода с целью

- развития познавательной активности студентов. *Мир науки: Интернет-журнал*. 2016. Т. 4. № 1. URL : <http://mir-nauki.com/PDF/16PDMN116.pdf> (дата звернення : 27.01.2019).
34. Карева С. В. Методика CLIL — предметно-мовне інтегроване навчання. URL : http://osnova.com.ua/news/1401-Методика_CLIL_—_предметно-мовне_інтегроване_навчання (дата звернення : 25.11.2018).
35. Карташова В. Н. Методологические подходы к профессиональной подготовке будущего учителя иностранного языка для младших школьников. Психология образования в поликультурном пространстве. 2008. №3–4. С. 94–99. URL : <http://elibrary.ru> (дата звернення : 25.02.2019).
36. Качашкин В. М. Методика физического воспитания. М. : Просвещение, 1980. 304 с.
37. Китайгородская Г. А. Метод активизации возможностей личности и коллектива. М. : НОЦ «Школа Китайгородской», 2000. 240 с.
38. Ковальчук М. А. Дискуссия как средство обучения иноязычному общению. М. : Высшая школа, 2008. 144 с.
39. Коновалова П. В. Тарасюк Н. А. Модель формирования прагматической компетенции у младших школьников в процессе овладения игровыми стратегиями на уроках иностранного языка. *Вестник Москов. гос. гуманитарн. ун-та им. М.А. Шолохова*. 2014. №1. С. 40– 41.
40. Леонтьев А. А. Принцип коммуникативности сегодня. *Иностранные языки в школе*. 1986. №2. С. 22– 24.
41. Лихачев Б. Т. Педагогика: Курс лекций: учеб. пособие для студентов педагог.учеб. заведений и слушателей ИПК и ФПК. М. : Юрайт-М, 2001. 607 с.
42. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. М. : Наука, 1984. 444 с.
43. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры. М. : Просвещение, 1991. 443с.

44. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе. М. : Педагогика, 1997. 240 с.
45. Морозова И. Г. Использование дискуссии на занятиях иностранного языка в рамках проблемного обучения при подготовке современных специалистов. *Иностранные языки: Теория и практика*. М. : Тезаурус, 2010. № 1. С. 34–39.
46. Никитенко З. Н. Методическая система овладения иностранным языком на начальной ступени школьного образования : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2014. 427 с. URL : <https://www.dissercat.com/content/metodicheskaya-sistema-ovladieniya-inostrannym-yazykom-na-nachalnoi-stupeni-shkolnogo-obrazov> (дата звернення : 14.05.2019).
47. Нуришанова О. А. Влияние физической культуры на организм человека. URL : <http://www.scienceforum.ru/2013/pdf/7606.pdf> (дата звернення : 15.05.2019).
48. Омельченко С. В. Понятие интеграции в педагогическом процессе. *Вестник Южно-Уральск. гос. ун-та*. 2006. №16 (71). С. 14–17.
49. Онопрієнко О. В. Управління проектною діяльністю молодших школярів. *Навчання і виховання учнів 4 класу : методичний посібник для вчителів*. К. : Початкова школа, 2005. С. 53-54.
50. Освітні технології : навчально-методичний посібник / за ред. О. М. Пехоти. К. : АСК, 2002. 255 с.
51. Пассов Е. И., Литвиненко Д. А., Кузовлева Н. Е. Принципы обучения иностранным языкам: учебное пособие. Воронеж : НОУ «Интерлингва», 2002. 144 с.
52. Полонская К. Л. Особенности функционирования теннисной терминосистемы в английском языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. М., 2012. 25 с. URL ; <https://www.dissercat.com/content/osobennosti-funktsionirovaniya-tennisnoi-terminosistemy-v-angliiskom-yazyke> (дата звернення :

- 7.08.2019).
53. Проекти в початковій школі : тематика та розробка занять / упоряд. О. Онопрієнко, О. Кондратюк. К. : Шкільний світ, 2007. 128 с.
 54. Проектна діяльність у школі / упоряд. М. Голубенко. К. : Шкільний світ, 2007. 128 с.
 55. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях. М.: Просвещение, 2000. 231 с.
 56. Руднік Ю. Впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання: за і проти (світовий досвід). *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". 2013. №46. С. 332-340
 57. Рябищенкова А. П. Педагогические условия развития субъектности младшего школьника в процессе интегрированного обучения : на примере иностранного языка : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Курск, 2004. 180 с. URL : <https://www.dissercat.com/content/pedagogicheskie-usloviya-razvitiya-subektnosti-mladshego-shkolnika-v-protsesse-integrirrovann> (дата звернення : 26.09.2018).
 58. Сообщество учителей физкультуры. Социальная сеть работников образования. URL : <https://nsportal.ru/soobshchestvo-uchiteley-fizkultury> (дата звернення: 17.09.2019).
 59. Спорт в школе: Методический журнал для учителей физкультуры и тренеров. URL : <http://spo.1september.ru/> (дата звенення : 11.10.2019).
 60. Степанова М. М. Иностранный язык как средство междисциплинарной интеграции: от школы до магистратуры. *Молодой ученый*. 2014. №4. С. 124–124.
 61. Талызина Н. Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников. М. : Просвещение, 1988. 175 с.
 62. Тарасюк Н. А. Иностранный язык для дошкольников: Уроки общения

- (на примере английского языка). М. : Флинта, 1999. 112 с.
63. Халеева И. И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи. М. : Высшая школа, 1989. 238 с.
 64. Холодов Ж. К., Кузнецов В. С. Теория и методика физического воспитания и спорта. М. : Изд. центр «Академия», 2000. 480 с.
 65. Шацких В. Н. Методика интегративного обучения иноязычной культуре детей дошкольного возраста : на прим. интеграции фр. яз., рисования, ритмики и музыки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Липецк, 1997. 211 с.
URL : <https://www.dissercat.com/content/metodika-integrativnogo-obucheniya-inoazychnoi-kulture-detei-doshkolnogo-vozrasta-na-prim-i>
(дата звернення : 12.04.2019).
 66. Шляхтова Г. Г. Элементы здоровьесберегающих технологий на уроках английского языка. *Иностранные языки в школе*. 2007. № 2. С. 44–47.
 67. Щепилова А. В. Когнитивный принцип в обучении второму иностранному языку: к вопросу о теоретическом обосновании. *Иностранные языки в школе*. 2003. №2. С. 4–11.
 68. Bergier B. Factors determining physical activity of Ukrainian students. *Annals of Environmental Medicine*. 2014. Vol. 21, № 3. P. 613-616.
 69. Blell G., Hellwig K. Bildende Kunst und Musik im Fremdsprachenunterricht. Hannover : Peter Lang Sonderdruck, 1996. 33 s.
 70. Canary D. Interpersonal Communication. A Goals Based Approach. NY: St. Martin's Press. 2008. 560 p.
 71. Coombs S. J. Designing a Self-Organized Conversational Learning Environment. *Educational Technology*. May-June 1998. Vol. 38 № 3. P. 17-29.
 72. Coyle D., Hood Ph., Marsch D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press, 2010. 182 p.
 73. Marcus B. H. Motivating people to be physically active. Champaign : Human Kinetics, 2009. 200 p.
 74. Scott C. An Investigation of Science, Technology, Engineering and

Mathematics Focused High Schools in the U.S. *Journal of STEM Education: Innovations and Research*. №13(5). P. 30-39.

75. Sousa D. A., Pilecki, T. Using brain-compatible strategies to integrate the arts. Thousand Oaks : Corwin Press. 2013. 263 p.
76. Tarnoff J. Recognizing the Value of Creative Skills in the Competitive. URL : http://www.huffingtonpost.com/john-tarnoff/stem-to-steam-recognizing_b_756519.html (дата звернення : 14.09.2019).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1

Модель навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

Цільовий блок
<i>Мета:</i> розвиток комунікативних іншомовних умінь молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»
<i>Завдання:</i> розвиток комунікативних іншомовних умінь молодших школярів; розвиток основних психічних функцій і лінгвістичних здібностей, а також фізичних здібностей учнів; розвиток загального та соціокультурного кругозору молодших школярів; виховання у них патріотизму, громадянськості і толерантності в умовах взаємодії різних мов і культур; формування правильного ціннісного ставлення до здорового способу життя і спортивно-оздоровчої діяльності
Теоретичний блок
<i>Підходи:</i> інтеграційний; компетентнісний; комунікативно-когнітивний; проблемно-діяльнісний
<i>Принципи:</i> принцип цілісності особистості, що розвивається; принцип колективної взаємодії; принцип індивідуалізації; принцип комунікативності; принцип системності; принцип особистісно-рольового спілкування; принцип ситуативності
<i>Зміст:</i> оволодіння основними комунікативними функціями спілкування, які знаходять відображення в спортивно-оздоровчій діяльності, пов'язаній з реалізацією таких ігрових видів спорту, як футбол, баскетбол, хокей, теніс; таких класичних видів спорту, як легка атлетика, гімнастика; а також розважальних спортивно-оздоровчих ігор для дітей; оволодіння знаннями про здоровий спосіб життя і фізичну культуру в країнах, мова яких вивчається

Технологічний блок
<i>Методи:</i> активні методи навчання; діагностичні методи; методи контролю; комунікативний метод навчання іншомовного говорінню; метод активізації психічних можливостей особистості; ігрові методи; змагальні методи
<i>Прийоми:</i> прийом спрощення; прийом персоніфікації; прийом створення яскравих асоціацій; прийом створення емоцій; прийом драматизації; прийом рольового спілкування; прийом пояснення; порівняльний прийом; прийом імітації; прийом диференціації
<i>Засоби:</i> вправи на сприйняття і усвідомлення; вправи на диференціацію; імітаційні вправи; трансформаційні вправи; підстановчі вправи; репродуктивно-продуктивні вправи; продуктивні вправи; творчі вправи
<i>Алгоритм:</i> мотиваційний етап; аналітичний етап; етап актуалізації; продуктивний етап; творчий етап
<i>Умови:</i> створення спеціальної освітньої середовища, що передбачає інтеграцію предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура», а також інтеграцію комунікативної і фізичної діяльності і всіх аспектів іншомовної освіти, інтеграцію різних мов і культур; забезпечення проблемності в ході реалізації процесу оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями в спортивно-оздоровчої діяльності; використання поетапної системи завдань; застосування комунікативно-когнітивних технологій, спрямованих на розвиток пізнавальної активності молодших школярів; формування позитивної мотивації до оволодіння комунікативними вміннями та стратегіями в процесі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»
Оцінно-результативний блок
<i>Критерії:</i> когнітивний; операційно-діяльнісний; мотиваційно-ціннісний
<i>Результат:</i> підвищення у молодших школярів рівня сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування, що забезпечує ефективність комунікативної і спортивно-оздоровчої діяльності учнів

Діаграма 1

Діаграма 2

Діаграма 3

Діаграма 4

Діаграма 5

Діаграма 6

Діаграма 7

Діаграма 8

Діаграма 9

Діаграма 10

Навчально-методичне забезпечення процесу навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

1. Застосування вправ на різних етапах алгоритму навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»:

Вправи, що виконуються на мотиваційному етапі.

Watch the film « Hockey» and say would you like to take part in this kind of sport and why?

Вправи, що виконуються на аналітичному етапі.

Watch the extract «The Ukrainian National Sports and the British National Sports», and say what Ukrainian national sports or what British national sports would you like to go in for and why?

Вправи, що виконуються на етапі актуалізації.

Watch the fragment from the film «Basketball in American Schools», pay attention to the sportsmen's phrases when they pass the ball. Pass the ball to your group mate and ask him to follow your commands.

Student: It's for you – the ball, catch it and pass me back (якщо діти не можуть, то вчитель тренує з ними значення дієслів *pass, give, throw, catch* в найбільш типових ситуаціях з м'ячем с допомогою демонстрації відповідних рухів: *throw the ball into the basket, catch the ball, pass the ball to student one, give the ball back etc.*).

Вправи, що виконуються на продуктивному етапі.

Analyze the dialog «In the Football Field» and work as a referee. Give football players recommendations on the topic «Fair Play in Football».

Student: be friendly and helpful, be tactful and disciplined, be just and kind. Don't

push your rival, don't play tricks on your rival, don't fight and shout too much. Pass the ball carefully to your teammate, keep the ball fast, pass the ball to your teammate if you can't keep it, score the goal.

Вправи, що виконуються на творчому етапі.

Explain your foreign friend how to play the Ukrainian national game.

Student: Each team has 11 hockey players, one is a goalkeeper, the others are field players, they protect their gates and pass the puck with sticks to the rival's gates.

The main commands of the game are: catch the puck, pass the puck keep the puck, score the puck.

2. Вправи, спрямовані на формування граматичних навичок:

Вправи на The Present Progressive Tense.

Act as a sport broadcaster and comment the hockey game, using The Progressive Tense.

Вправи на The Present Indefinite Tense.

Act as a famous sport star and tell your friends how you keep regular hours every day in order to be fit.

Вправи на The Present Perfect и The Present Perfect Progressive Tense.

Imagine that you are a hockey star. Tell your fans what results you have achieved and how long you have been playing hockey.

Вправи на The Future Simple, The Present Indefinite, The Present Progressive и конструкцию To be going to do something.

Imagine that you are a coach, tell your students about your plans for the next months. The championship begins on the 1st of June. Five players from our team are going to take part in the championship. I think our sport committee will sponsor us. We are starting our training sessions next week and we are going to train hard.

3. Застосування вправ, спрямованих на оволодіння спортивною термінологією в процесі навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі

інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»:

Вправи на семантизацію спортивної термінології в залежності від сфери її використання (наочно-імітаційний спосіб).

stance – стійка, положення тіла, з якого наноситься удар по м'ячу (Вчитель показує і пояснює іноземною мовою, як правильно стати при ударі);

grip – хватка тенісної ракетки, спосіб утримання ракетки в руці (Вчитель показує і пояснює іноземною мовою, як правильно тримати ракетку в руці);

split step – перший рух для визначення оптимального підходу до м'яча (учитель показує і пояснює іноземною мовою як правильно почати працювати ногами при підготовці до удару).

Тренувальні вправи, спрямовані на формування та вдосконалення лексичних навичок використання спортивної термінології.

Look at your coach and name his main tennis positions in English. What is he showing his students?

He showing the stance; He is showing the right grip; He is showing split step.

Вправи, спрямовані на розвиток в учнів умінь говоріння з використанням спортивної термінології (розвиток підготовленого і не підготовленого монологічного та діалогічного мовлення).

Explain your younger partner how to take the right sideways stance. Use the following phrases and words: - put your legs on the level of your shoulders; - keep your back straight; - keep your knees a bit bent; - keep your hands in front of your; - bend your hands in your elbows; - hold the racket fast in your hand by the end of the handle; - put your forefinger on the upper side of the handle; - make split step, jumping not very high on your both legs.

Дискусійні вправи. Проблемні завдання для обговорення.

John is a lazy dog. He sleeps till late on Sunday. His friend Tom works out in the morning every Sunday in the gym. Whom would you like to make friends with and why?

Творчі вправи

Work as a sport broadcaster, comment on the actions of the game, using tennis terms, The Present Progressive Tense and the necessary intonation models.

4. Система типових умовно-мовленнєвих і мовленнєвих вправ, спрямованих на навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»:

Вправи на сприйняття і усвідомлення засобів іншомовної комунікації в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Analyze the extract from the film «Wimbledon» and determine the main ways of expressing polite request, order, recommendation in the game process of playing tennis in foreign language.

Вправи на диференціацію засобів іншомовної комунікації в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Analyze the situation and determine the way of expressing polite request and order in English (the differences between polite request and order in English).

Speaker 1: Could take this position please; Could you take that position please; Throw the ball; Catch the ball; Throw the ball back;

Speaker 2: Ok. (Учитель звертає увагу на диференціацію інтонаційних моделей при вираженні наказу і ввічливого прохання іноземною мовою).

Вправи на імітацію засобів іншомовної комунікації в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Analyze the tennis game. Repeat the commands after the speaker and show them keeping the racket in your hand.

Speaker 1: Look at me and follow my commands, repeat the commands and the necessary phrases after me, show the movements after me. I'm standing straight; I'm turning left; I'm bending left; I'm keeping the ball in my hand; I'm raising my right hand; I'm hitting the ball;

Speaker 2: I'm Standing straight too; I'm turning left too; I'm bending left too; I'm keeping the ball in my hand too; I'm raising my right hand too; I'm hitting the ball

too. (Учитель звертає увагу на правильність інтонаційного оформлення фраз).
Вправи на трансформацію засобів іншомовної комунікації в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Comment on your coach's commands. Turn the given phrases from the 1st person singular into the 3rd person singular.

Speaker 1: I'm hitting the ball left;

Speaker 2: What does he say I can't hear him;

Speaker 3: He says he is hitting the ball left. (Учитель звертає увагу на адекватність відтворення учнями лексичних, граматичних і вимовних засобів).

Вправи на підстановку засобів іншомовної комунікації в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Ask your coach for the equipment which is necessary for playing different kinds of sport.

Speaker 1: Could you show me the boots and the sneakers for football;

Could you bring me shorts and a t-shirt for basketball; Could you give a ball, a racket for tennis; Could you show me a helmet, a stick for hockey;

Speaker 2: Here you are. (Учитель звертає увагу на адекватність вибору лексичних та граматичних засобів).

Репродуктивно-продуктивні вправи в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Listen to the monologue representing the main rules of playing football in England, tell your foreign friends about the rules of playing football in your yard.

Analyze the fragment from the film «Basketball» and tell your foreign friends about playing basketball in your own school.

Продуктивні вправи в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Advertise the national sport Russian hockey for your foreign friends and show the main rules and movements which are necessary for the game.

Творчі вправи в процесі реалізації спортивно-оздоровчої діяльності.

Make up the project «Physical culture and sport in my life» paying attention to your favourite kinds of sport in your daily routine.

Діагностичний інструментарій для перевірки ефективності методики навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів «Іноземна мова» і «Фізична культура»

В якості основних критеріїв та показників ефективності реалізації пропонованої методики виступили наступні:

1) когнітивний критерій (показники: знання про особливості використання іншомовних лінгвістичних засобів і стратегій спілкування при вираженні комунікативного наміру в спортивно-оздоровчій діяльності; знання про особливості спортивно-оздоровчій діяльності в країнах, що вивчається);

Test 1.

- Name the most popular sports in Russia;
- Name the most popular sports in England;
- Name the most popular sports in the USA;
- Name winter sports;
- Name summer sports;
- Give your friend a piece of advice how to be healthy and strong;
- Invite your teammates to play a game;
- Ask your friend for help in the game;
- Thank your friend for his help in the game;
- Tell your friend about your regular hours in order to be healthy and strong;

(Учні отримують один бал за кожне виконане завдання. Загальна кількість балів - 10).

Test 2.

Read the text about Andrew Lunin (our famous Ukrainian goalkeeper) and open the brackets.

My name (to be) Andrew. I (to like) football very much. My best friend (to be) a

football player too. He (to like) football a lot. He never (to smoke) that is why he (To be) strong and healthy.

We (to spend) much time together. We (to visit) many countries last year. We (To get) many medals last year. We (to be) real friends and good sportsmen.

(Учні отримують один бал за кожне виконане завдання. Загальна кількість балів - 10).

Test 3.

Make up a short story (10 sentences) about your favourite sportsman.

(Учні отримують один бал за кожну правильно складене речення. Загальна кількість балів -10).

2) операційно-діяльнісний критерій (показники: вміння аналізувати проблемні ігрові ситуації і адекватно застосовувати лінгвістичні засоби для їх вирішення; вміння аналізувати проблемні ситуації і адекватно застосовувати комунікативні стратегії для їх вирішення в спортивно-оздоровчій сфері);

- Prove your friend, that it is important to keep regular hours for every sportsman;
- Invite your foreign partner to take part in your school competition;
- Criticize your teammate whose game is not fair, but do it in a very polite way (Contradiction);
- Cooperate efforts of your teammates in order to win the game (cooperation);
- Give the right commands to your teammates in order to win a football match (coordination);

(Учні отримують два бали за кожне виконане завдання. Загальна кількість балів - 10).

3) мотиваційно-ціннісний критерій (показники: мотивація до здійсненню спілкування іноземною мовою в спортивно-оздоровчої діяльності; наявність ціннісних орієнтацій, концентруючи значимість іноземної мови та фізичної культури в житті дитини).

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the method of teaching foreign language communication to younger students on the basis of the subjects "Foreign language" and "Physical education" integration.

The object of the work can be defined as the process of foreign language education of younger students

The main aim of the paper is to identify theoretical and methodological aspects of the process of teaching foreign language communication to younger students on the basis of the subjects "Foreign language" and "Physical education" integration. It determined the accomplishment of such objectives as: to reveal the essence of younger students teaching of foreign language communication in terms of subjects integration; to determine the content of the education of the younger students of foreign language communication through the integration of the subjects "Foreign Language" and "Physical Culture"; to develop an algorithm for realization of the teaching foreign language communication of younger students process on the basis of integration of subjects "Foreign language" and "Physical culture".

The study found that teaching foreign language communication to younger students based on the integration of foreign language and physical education is a purposeful integrated process of learning, development, cognition and upbringing of the child's personality by means of foreign language and physical culture. The purpose of teaching foreign language communication based on the integration of these subjects is to develop the student's personality in the process of communicative and recreational activities, which involves the involvement of students in game and classic sports, as well as entertaining sports and recreational games in which the means of communication are used for communication communicative and sports-improving tasks.

Key-words: *integration, CLIL, elementary school students, foreign language, physical training, broadcasting, communication, sport and wellness activity*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Єжаченко Яна Олександрівна, студентка 2 курсу, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти yanegik@ukr.net,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Методика навчання іншомовного спілкування молодших школярів на основі інтеграції предметів "Іноземна мова" і "Фізична культура"» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайоmlена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Єжаченко Я.О.